

[Afghanistan Digital Library](http://hdl.handle.net/2333.1/70rxwdk9)

adl0211

<http://hdl.handle.net/2333.1/70rxwdk9>

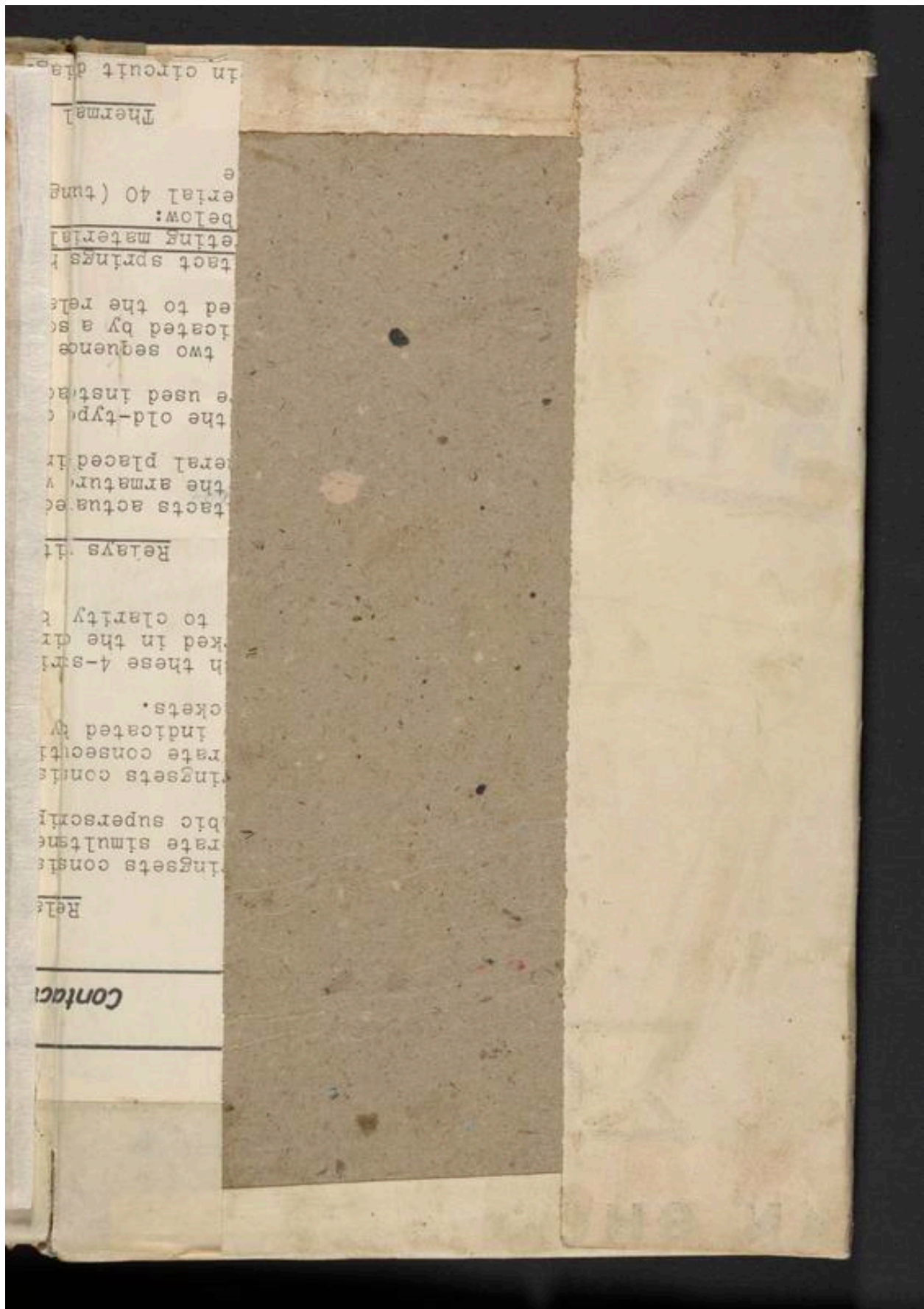
This is a PDF version of an item in New York University's Afghanistan Digital Library (<http://afghanistandl.nyu.edu/>). For more information about this item, copy and paste the "handle" URL above into a web browser.

When referring to or citing this item please use the "handle" URL and not this document or the URL from which you downloaded it.

All works presented on New York University's Afghanistan Digital Library website are, unless otherwise indicated, in the public domain. The images available on this website may be freely reproduced, distributed and transmitted by anyone for any purpose, commercial or non-commercial.

NYU Libraries, Digital Library Technical Services, dlts@nyu.edu

in circuit diagram

Thermal

below:
erial 40 (tung

ecting material
tact springs

ed to the rele
icated by a se
two sequences

e used instead
the old-type

eral placed in
the armature
tacts actuated

Relays

to clarity
ked in the di
h these 4-st

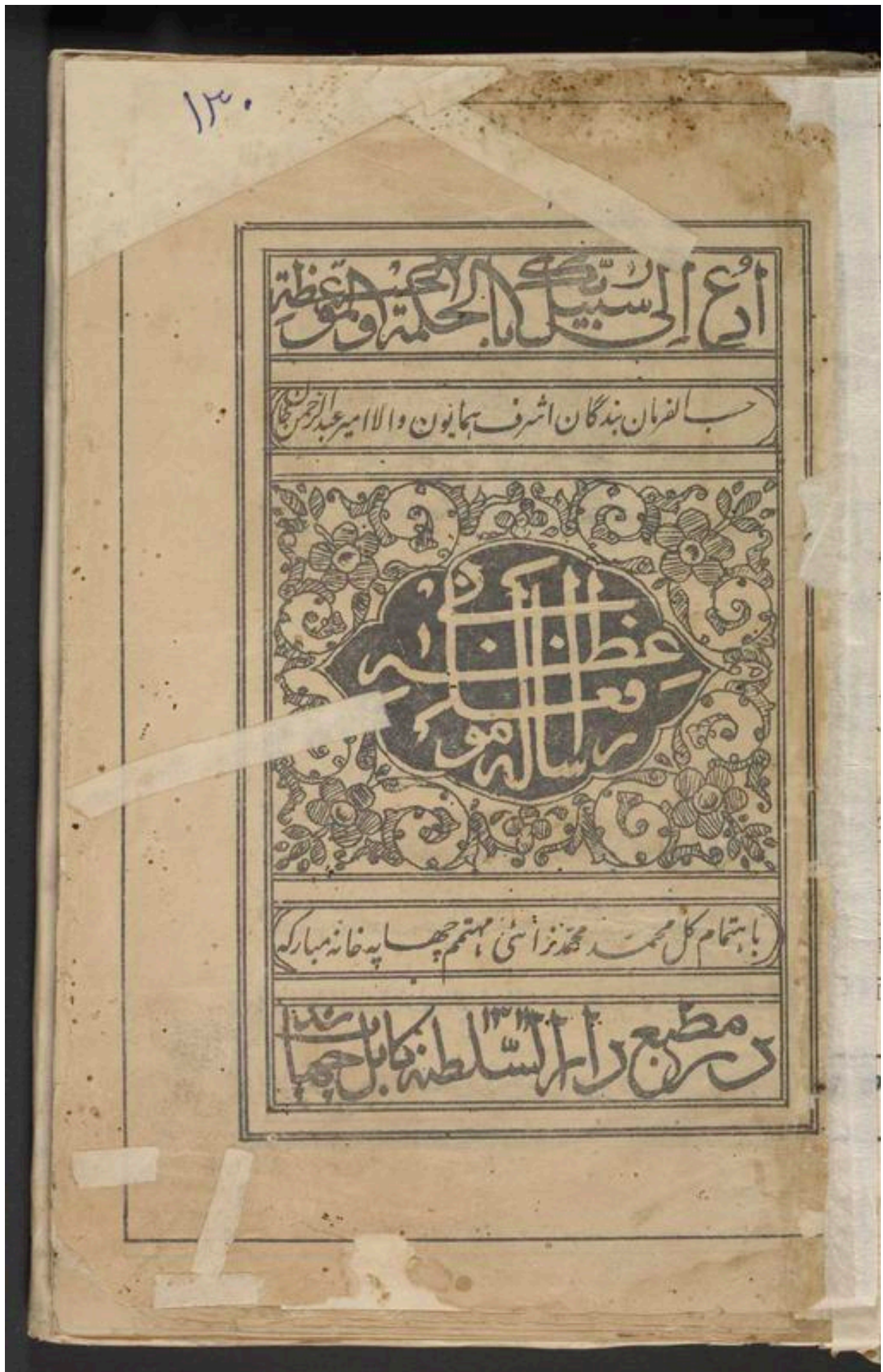
ckets.
indicated by

rate consecuti
ingsets conds

ble supercondi
rate simultane
ingsets conds

Relays

Contact

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پس له ثنا وستاينې د خدايتعالی چه حساب

لوي ده ودرود و سلام پر رسول باعمال باندي

له طرفه د ټولو مسلمانانو واهل ايمانو دي وي

خصوصاً هغه خوك چه استوگنه كړنكي د ملك

د افغانستان دي اعلام و خبردوي پردي

باندي چه مقصود له جوړه ولود دي كتاب

ختمه

21

خفته پوهیدل دي قواعد د مسلمانان و دیندای
و حقوق پشیرند ان حق ادا کول دي و حاله اچ
نند پشیرند ل و شکر کول د وجود د بادشاه د اسلام
چه سبب د امنیت و ساتند ناموس د دین و دولت
د اهل اسلام ده اقرار د امر د خدای و رسول
په تمام و خلق و واجب و لازم ده و فرمان و
د بادشاه د اسلام و رغبت د نرو و اخلاص
باطی سره بادشاه کرن اعظم د دین ده لکچ
بیان بنی پدی کتاب کشی لشی بنا پدی له
تولو خیر غوشتو و غم خواری و رعیت پروری
و دینداری چه جناب فیض مآب امید های

و خير غوشتونكى د خلاق الله و مددكار و موان
د دين نبى مجازى امير ^{خان} ~~شاه~~ ^{زير} امير عبد
غازى انا را الله برهاندي غنى و نشان دى
خداي تعالى هغه علامي د دين ديد پدي مدي
د ديار لس كالو كشي په دياره د نولواقوا مو
واهل د افغانستان مهرباني كريد ^{لشت} مخلوق
فقري پدي كتاب كشي كشي كشي چه خلق ^{نان} سلا
په اوږيد و ديدى فقر و شكر و ستايند دخداي
ادا كړي نرياتي لهغه چه وه احسان پيژندو ^{نك}
د امير عبد الرحمن خان بادشاه خپل ودي
ترخو لپاره د وعدى د حق تعالى چه فرمايلى

لَئِنْ شَعَرْتُمْ لَا زَيْدٌ نَّكَمُ كَچیرته تاسی شکر کوی
په نعمتو شجا باندي هر کله بي زيات که نعمتون
پر تاسی باندي پواسطی دیدی شکر مستحق
د زيات مهربانی د پروردگار پر وگړي
وهمدارنگه پقرار د وعید دیدی آید کړی
وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ کچه چیرته
کفران د نعمت شجا تاسی وکله پس په تحقیق سره
عذاب شاهر کله سخت ده و ویرگی له زواله دیدی
نعمت خدای ویر کړي چه بربادیدل د مال و خا
و د ناموس ده اگر که کشل د ټولو اخلاقو و
اوصافو سره شتو د بند یا نو و ابادي و لای

د مهرباني د امير عبد الرحمن خان پڅو کتا بو کښه
نه خايکلي مال جهت د آگاه کولو د کسانو چه
خير خواه وېد خواه خپل لېبي خبري نه پيښري
د اخلو وړ وېشت فقري کښل لانړم لر غله فقره
اوله تمام عالم و ته ظاهره ده چه په ١٢٩٤
يوزر و دوه سوه واوه نوي پواسطه د خلقو
شياطينو و منافقانو فتنه غورزه او نځيو د
افغانستان خلق مسلمانان ديدي ولايت
له لاس چولو و لوبه و لود لشکر د انگريز په
نهایت سراسيمه کي و پريښاني د گذران
کاره په سرد يشتنورايي پهنه و سر زو مخسوق کښ

سخت ر نزا و عجایب درد و پریشان تو لعل
همدا و ده چہ جناب امیر عبد الرحمن خان پسر
دینر مکی دتا شکند هر که چہ لہ پریشان حالی
د قوم خیل خبر شه بنا پر حمیت د مسلمانان و غیر
د قوم داری اهل و عیال و زامن پید امید د
حافظ حقیقہ چہ خدا یتعالی دہ پری الیشہ پہ
نررها و مشقتوی خان خیل پہ نہ کہ د افعال^ن الشا
و رسا وہ و خیل خانی پہ محنت و مشقت د قوم
خیل شریک کہ ترخو چہ پہ برکت د صدق د نیت
و خالص والی د دیانت خیل مظفر و فتح مند^{بی} مکرر
عالی لہ رحمت د جنک و جدال و قتال خلاص^ک ک

بارد غم چهره شری نهیر کز ی ده عیس نفیس خدای
ولیره وهغ غی پورته که فقره دویمه هرکه چهره خاطر
لوی مبارک له مهرد کفار و فراغت مینده له
ابتدا د سنو ذکر شوی تر نه مانی د جوړه ولودید
کتاب چه شته یونز و در یسوه ولس کاله
دهچری ده پدی مدي د دیار لس کالو په خرابه
ولود بیخ د ظلم و بدعت و اباده ولود بناد
عدل و سنت و جوړه ولود اسباب د غزا و جهاد
د رواج و رکول د قاعد و دین و اعتقاد و پید
کول د نه هار و قسم کار و جوړه ولود کار خالو
وساته د کنده و لود ملک د اسلام و ټول

سرحد و تربیت و لوازش کول د خد متکارانو
د دین و خیر غوشتونکیو مسلمانو سیاست و غوث
تاوه ول د شیرانو و مفسد انوبیدینو پد فکر
متین د خدای ویرکړي د قیقلرد قالقو ملک
داري و جهان بانی ناه یی و معطلی ند پري
الشیع تر خود و امت مات و شریدی د اهل اسلام
له لوی ترکیب بیامینده فقره دریمید اچر تاران
د سرچلر زمانه د احمد شاه سد و نراید لغلام
غلزایو اخیسته کیده جناب سوری د خدای په
ابتدا د کشته ناستو پد تخت وی فرمایله چه
جزیرل هندی و اخیسته کثیری نه له مسلمان نه

علي الفوره يعف في الحلال في دا عمل نارسو معاف و
مرفوع القلم يعني له قلمي وغور نراوه فقره خلوت
دار و اچ په ملك د افغانستان كشي
مقرر و چه هر لاس پوري په لاس لاندې
چل اختياري د هر قسم جبر و تعدي درلود و
بادشاهان و پښتنه ندكوله اوس له بارخواستو په
غور رسيد و د جناب شهرباري چه بادشاه د
پښتنو د شاده خدای لره چه هيڅ قوم لره قدرت
جوړ و لاس آچه و لو پر ضعیف نشته تردی چرسا
و سردار سره له ساینر عایاؤ و نزد و کار و په ادا
کولو د حق برابر دي فقره پنجمه داچه رواج

دِغلا ولا رو هلو پد انداز و چه هیت مالدار
له لاسل چر و لودلار و هونکیو و هغه غلچه
نو کرو شریک دِخانانو و ملکانو بر و پکورو
خیلو یا پد لار و کتیه مال و خان خیل بدی ^{ست} سلا
نش و رای اوس له مهربانی دِخدای تقایی نو
و نشان دِغل و لار و هونکی خوک نداری
و ندی موی فقره شپشمره وینی توید و لپنا ^{حقه}
و بی باز خواستی دِمره قدره محوله و قصاص
اصلاً رواج ند درلود و دیت دیو نفس مسلمان
برابر دیوه سپی شکاری پنخوس روپی یا شپیه
روپی مقرری وی هغه هم آخسته کیدی

یا نه آخسته کیدی و اوس پباب د قصاص
ودیت د بیخ مستحق یوسر د ویشته قد خاطر کتل
و تفاوت له معمولی د شرعی نه کثیری بنا پر دی
الحمد لله عمال داده و آری پی در چه سر
چه بیخ خان زاده و د لوی سړی نړوی لو مجلا
د وجلو نا حقو کولو نشته بلکه دشمنی سل کلنی
پصلاح و جوړ شت راغلی فقره او مری با خواستی
په پاب دنرنا و لواطی و د غله و قمار د ویره قدا
وه چه هر کالی محصول د کوټوالی چه له جرمی دیت
(افعالو قبیحه و آخسته کیده په اجاره به و هر کله
چه کال پکال اجاره د کوټوالی نریا تنیده و درید

لا علاج ونا کامر مستأخر النور واج دفسق
اجاره اخيرتولی
ونجور و بد کاری نریا تدر کوله ترخوپه اخری کا
نقصانی نشی لکه دقروند دهنه و رزومر
پراتدی و اوسل محمد لله لمرنا و لواطی
و غلا و قمار هج اثر و نشانی شکاره ندی
وندله کویتوالی عاید و حاصل رازی بلکه جوان
دسریو لو کرد کویتوالی و نور خرخوند هفتو
سکاری و کره کثیری فقه آتمه شراب و دوسره قدر
سراج درلود چه اکثره خلق و پیشان دجه و
نور
پگور و خپلو کیش بدی شراب تویه و ل وید بازا
به علانیته شکاره پیروده و خرخیدل کیده

واو سر خلق جهودان تول فرار و وليستلى ولا رد
شراب خور و دوديره قدر تزي شوي چرلياره
د دوا چا تندنه مسرير تزي فقره نههمه امورات
د قضا و افتا و احتساب داسي بي سر رشيته
و چه سپين دستاري پنچل سر قاضي و هر كشيته
والا مفتي ده و پهره كو خه و محله و هر كلي و قريه
و بانزار اخذ آخيسته و جبر را شكوه قاروده
و لوائي در شوت غوري و نر جي وي جناب
اشرف والا مير عبدالحمن خان پرتماحي
قلم و دمحروسي خاي پتاي ضلع و پضلع
و علاقه پ علاقه محي د دفتر د بادشاهي

علمائِ پسرله امتحان اخیستود علم و عهد و سپه
و التزام اخیستل په دیانت کاری و حق گذاری
لیاره د فیصلی د امور شرعیّه و قاضیان
و مفتیان یی مقرر فرمایلی دی لیاره د تولودیدی
د اسی برنگه تنخواه زیات له حوصلی و مصارفو
دیدوی مقرره کوی چه یو لږ وی زینی رشوه
و پیچی لره محتاج نشی و همداسی شتهار و
خبره وی و کوه چه بی له دی قاضیانو و مفتیانو
چه مقرر دی په فیصله د امور شرعیّه و کشی
بل چالره د دخل و غرض ندوی فقره لسم مرت
کاری رجور والی و نور خرخوند د مسجد و پدی

ولایت په هیت وخت و زمانه کښي مقرري ئي له
 بادشاهي نه درلوده و پدي وخت و زمانه کښي
 مسجد و نه د شهر ټول فرش و تیل و روپیه
 و رسمي و کونړي و مواجب د مؤذن و اما
 له دغه د سرکاري وري فقره یو لسمه لپاره د
 په غور رسید و د خلقو رعیتو صندوق د عدالت
 مقر فرمایي ده پدي قاعدې چه له پایتخت
 یعنی له نړای د ناسته د بادشاه په هر طرف و علاقه
 دو کسمه پسه دار سرکاري سره له صندوق د نړای
 رپوه لار چه تمام عالم تیر شي صندوق د کدی
 تر خوه مظلوم و فریاد و هوښی چه له سببه د لري

والجہ لاری یالہ ویری دحا کہ خیل کابل و تہ چہ نری
د بادشاہی دہ را تلی نشی عریضہ خیل دی پھغہ صند^ق
کشیہ واجہ وی ترخولہ نظرہ مبارکہ د بادشاہ لوی
تیرہ شوی غور دہغہ وشی و ہمدغہ سر نکہ
یکال کشیہ دوہ کرتہ صند و قوندہ عدالت پہ
پای تخت را نری و عوض دہغہ بل صند و ق
و بل پیڑہ دار د رومی فقرہ دولسمہ عالمان
مدرس و عالمان چہ امتحان اخیلہ پد سر د مجلس
د دربار کشیہ ئی مقرر کوی دی لپارہ دیدی کہ چتر
مسئلہ یا یو حکم پد دربار کشیہ پیش شی چہ فی الحالہ
جواب و رائی ویا کہ لہ قاضیانو و مفتیانو کہ چتر

په یو حکم کښي خطاي واقع شي ميري واصلا^ح
 وکاند و همدا رنگه له مخي د انر میشت جا هلاک
 چه عالمانو غوندې شکار یري له عالمانو حقانستو
 چه په سرشتیا سره عالمان دي لپاره د امر د قضا
 وافتا و امامت جد اکاذب ترخو هر خوک یقده
 د استحقاق و لیاقت خپل مرتبه موحي فقره د یاسه^{سکه}
 پباب د اخیستو د ذکوة کښه چه پنځوالدي صرته^{له}
 و بهمه ولریږ کیده داسي رنگه سر رشته ی و فرماید
 چه له جملي د باغ و نرمي و جرندي و املاک منفعت
 داري پس له سنجه و لوند و ټي له لسي و پنځمي
 ولخراجه تر یو خلو لیشتي له چهار پايانو له نقد

و جنس دِ سوداگر و پقرار دِ معمول دِ شرع شریف
واخیستد شي و تفاوت و نزایات غوشتل و خا^{طر}
کتل دِ بر طرف لري فقره خوار لسم دِ اچه خیل
جناب قبله دِ عالم پمال دِ بیت المال کشه دُوره
قدر ساتند دِ امانت و رعایت کوي کچیرت
نور حاکمان و عاملان لسم برخه ولد سلو
یوه ملاحظه کاند نه خلق رعایا بر یادونه
خیله دوي بي آبد و بد نامی شي لکه دارنگه
روپی نقدي و مال دِ سوداگری و ملک دِ کثرت
چله وجه خاص دِ عین المال لخیله مال خدای
ورکړي خیل لري هېڅ کله یی سر له روپیو دِ

بیت امانه چه لر عاید ده د ملک د افغانستنا
رازي ندي يونزاي که وي و جمع و خرڅ علمند
لرې بلکه ماليات د ملک و محصول د سوداگر
و ذکوة د روپيو نقد و حلالو خپلو داسي سرنگه
په رضا و رغبت و نيت صاف ادا کوي که چته
خلق د رعيتۀ يوئي پهم دي نيئي دا کا ندي
خواخواه چه پقرار د قا عدي د دين و وعدي
د رب العالمين چه پقراران مجيد کشي قريبي
صاحب د برکتونو و پر و کيشري و که چته نيئي
و طاقتونه خپل په لار د حق و امر د خدايي
صرف کا ند و ساعي شي خدا ي لعالی برکت

لپاره د ټولو مسلمانانو زيات د وي امان راښو
چې نيتونه برهه شوي فقره پنځه لسمه دا چې
هميشه په سعيد و بهتري و آبادي د اهل اسلام
سعيد ويره پکار وړي و کوي ئي د ټول پدي
تدبير کشي دي چې پنځه حيله و وليس له خلق د
رعيتي باد و خزان د اهل اسلام د کد لدولت
شي ترخو په بده ورځ کشي دي وي پکار راشي
لکه دارنگه په زموږ خرابو د افغانستان
پدي طريقې سعيد د آبادي لري چې خلق بي
ملکه و بي کشته لره له بيت المال تقاوي يغه
قولېد ئي و تخم و خرڅي و رکوي په هر زاي چې

اوبه و زمكه خوشي وي ليشري لي چه چيشتن
د ملك و نرايشي و پهر غره كشي چه لشد دكان
د اسپني يا سر پويا مسو و د سرو زرو و سپينو
زرو و هر چه پيدا شي كار اچروي و پهر قسم
سودا گري كشي چه منفعت وي له روپيو
د بيت المال هغه سودا گري له اجري وركوي
دا تلول لپاره د آبادي د اهل اسلام وركو و لوډ
خرايي د مسلمانانو د اوكنه ظاهره ده چه پدي
دارد د فنا كشي خوك چه حق تعالي پفضل خپل
غني كړي وي پس له حصول د غنا لپاره د نفس
خپل دومره قدر د در د سر علاوه كي خرنكړ

اوباسي فقره شپاره لسمه پياوړې ده مسلمانانو د
د خلكو د كافريستان د ويره قدر سعي حكيمانه
كړيده چې د واسطې د جنگ و وژلو او كثره
اوسيدونكي د كافريستان محض بللو ونه شي
پشرف د دولت د اسلامي ورسول چه عدد
و شمار د غرنوي مسلمانانو ديدوي له سل
نرو كسونريات شوئي و هم د غرنو
پياره د ټولو ديدوي ئي آيد تونډ قراڼي و قاعد
د مسلمانان په نروها و رسالو كشي ئي چهاپ
كوي ليثي د ئي تر خوايمان و اسلام پد ح
د كمال سره په نرو و لوديدوي ارم ونيسي

وهمدغه رنګه پيسعیه د مسلمانانو ولودنه
باقی پاتی شویو کښي دې فقره او له لسمه داچه
له کماله د شفقت چه پر خلقو فقره ور عیتوي
لري پهر علاقه چه حاکم و عامل مقرر ټري
او لا له غونه عهد و پیمان و الزام پر حق او
کولو و عدل و بابر خواست کولو او خپل دغه
سړلدي پس مغز و لرو لود حاکمانو و
عاملانو پهر علاقه د مینران لپاره د تحقیق کولو
د حق دا کولو و اطوار و دید و ی لثري
و خبره ول کوي چه پهر عیتي پاندي چه لک
زمره نروسته رسیدلي وي پای تخت و

چه نري

چه نرایی دکشیناستود پادشاه ده حاضر شوی
بموجب دثبوت شرعی عرض د احوال خیل د
وکاند ترخو غورو دادرسی دهغه دشی فقره
اتلسمه د اچر پیاب د آخستود مالیا تو شل
ذکوة و خرچ آخسته و تحصیل داری و نور و معامل
چه له دفتر د پادشاهی سره له خلقو در عیتودی و لا
په باب یی سر رشته و دستور العملی دفتر و
حاکمانو و عاملا نو و ته پد ستخط مبارک خیل
ویر کړی هر کله چه په آخر کشی ی معلوم کړه
خلق حکام و عمال بنا پر سبب د آخستو و را شکو و وزیر
غوشتل لپاره د نفسو خپلو هغه سر رشته و ستخط

چہ نری د کشینا ستود پادشاہ دہ حاضر شوی
پموجب د ثبوت شرعی عرض د احوال خیل د
وکاند ترخو غورو دادرسی د هغدوشی فقره
اتلسمه د اچہ پیاب د آخستود مالیاتو مشل د^{۱۱}
ذکوۃ و خرچ آخستہ و تحصیل د اری و نور و معاہدہ کو
چہ لدفرہ د پادشاہی سرہ لخلقو در عینودی و لا
پہر بابی سر رشتہ و دستور العملی دفتر و
حاکمانو و عاملانو و تہ پید ستخط مبارک خیل
و مرکری ہر کلہ چہ پر آخر کشی می معلوم کرہ
خلق حکام و عمال بنا پر سبب د آخستو ورا شکو و زیان
غوشتل لپارہ د نفس و خیل و هغد سر رشتہ و ستخط

تونرد پادشاه لوي لي له خلقو عيتو پيت کړي دي
په علاج د خيانت ديدوي کشته دي د ارنگه امر کړي
چې هر څه دستخطونه و فرمانونه و دستور العملونه
چې پدي ديار لس کالو له جانيه د بندگان اشرفه
د فتر و و قده را غلي تهول جمع کړي يو کتاب جوړ کړي
وپه زېږه او جلد ه چهاپ کړي په رعله قده و
قرينه لپاره د تهولو سرعايا و وليتل شي چې د احکام
پادشاهي عيت و ته معلوم وي ترڅو پس لري
هيڅوک له قاعدي دهغه کتابه نرياتي غوښتل
ونډ کړي شي فقره نولسمه دا چې د اخبره ظاهره
چې تهول عالم ديوروسته د استراحت واري

توند پادشاه لوي لي لخلقور عيتتو پيتت کړي دي
په علاج د خيانت ديد وي کيښي داسرنگه امر کړي
چې هر څه دستخط توند و فرمان توند و دستور العلمونه
چې پدي ديار لس کالو لږ جانبد بندگان اشرف
د فتر و و قه راغلي تهر جمع کړي يو کتاب جوړ کړي
وپه زه او جلد ه چهاپ کړي په رلا قه وهر
قرير لپاره د تهر لور عايا و وليتل شي چې احکام
پادشاهي عيتت و تهر معلوم وي تر خولس لري
هيڅوک له قاعدي دهغه کتاب نه رياتي غوښتل
ونډ کړي شي فقره نولسمه دا چې دا خبره ظاهره ده
چې تهر عالم ديوروسته د استراحت واري

د نفس خپل څا نقدن کوي ونډي موحي لکه چه
پادشاهانو پخوانيو ټول کار ونډي خلق و تر سپارل
وله ارامي غوشتو و بید ماغي پ نفس خپل بډي
نر حمت د کار ونود ملکی نه وليست و له سببه ^{نفت} د مخا
د طبيعتو ونود کار کونکيو پچا بکي بډ اختلال و خړ ^{ني}
په ملک کښه پيد اکيده ديلي د اده چه د ^{دستخط}
دهيخ پادشاه پدي ولايت کښه موجوده بلکه
که څوک يقدر د يو خط و کرشي د ^{شاه} دستخط د پاد
هانو پخوانيو پ عوض د مبلغ د زمر ورو پيو
خرید ا رشي پدي ا فغانستان کښه ي ند موحي
و جناب قبله د عالم چه امير عبد الرحمن خان ^{ده}

۲۷

د نفس خپل څا نقدن کوي ونډي موخي لکه چه
پاشاهانو پخواڼيو ټول کار ونډي خلق ورتد سپارل
ولدار اچي غوشتو وبيد ماغي پنفس خپل بډي
نر حمت د کار و نو د ملکی نه وليستد ولر سبب د ^{لغت} د خفا
د طبيعتو نو د کار کونکيو پچا يکي بډ اختلال و خرابي
په ملک کښه پيد اکيد ديلي داده چه د ^{ني} دستخط
دهيڅ پادشاه پدي ولايت کښه موجود نه بلکه
که څوک يقدر د يو خط و کرشي دستخط د ^{شاه} پاد
هانو پخواڼيو پغوض د مبلغ د زمر وروپيو
خريد اړشي پدي افغانستان کښه نه موخي
و جناب قبله د عالم چه امير عبد الرحمن خان ^{ده}

سوله دي چله فضل د الهي سباب د عيش واسترح
تول تيار ومهياده اماله بسى رضا غوشته د خالق
وخیر غوشته د مخلوق و ننگ و غرت د دينداري
پد وړه قدر مده د بيغي و عيش غوشتن
يو طرف کړي په وانه ولو و تره لو د جمل
امور املکي و دولتي په نفس نفيس خپل
و دره ول کوي ترخوچه بغیر له ساعتونو د خوب
چه هغه عالم بي اختياری ده په عالم د اختيار
و بيداري کشته بغیر له کشلو و بالوستو و بالو
ويا او ريد و پباب د سر رشتی تره لو و انتظام
د کار و نو د ملک و پغور رسيد و و خير غوشتنه

سوله دي چه له فضل د الهي سباب د عيش و استرحته
تول تيار و مهيا ده اما له بسى رضا غوشته د خالق
و خير غوشته د مخلوق و ننگ و غرت د دينداري
پد وړه قدر مده د بيغي و عيش غوشتن
يو طرف كوي په وانه ولو و تره لو د جمله
امور ا ملكى و دولتي په نفس نفيس خپل
و دره ول كوي تر خوچه بغیر له ساعتونو د خوب
چه هغه عالم بي اختيارى ده په عالم د اختيار
و بيدارى كته بغیر له كشلو و يا الوستو و يا و يلو
و يا او ريد و پيا ب د سر رشتى تره لو و انتظام
د كار و نو د ملك و پخوړ رسيد و و خير غوشتنه

د اهل اسلام نور شغل واستراحت ندلري لکه د انکله
که تول دستخطونه چه پجواب د عريضه جاتوپ
کتا بولون د قانون و دستور العملونه فرمانونو
ملکي ونورو هر اسله جاتو و امور اتوي کشيد دي
جمع کوي شي دومه قدر کثري که چيرته کاتبان
چاپک نوليسه ديار لس کاله شپه و ورځي و بشکي
دومه قدر کشل نشي کړي لوستن و ويل و وړيد
قياس پر کشلو بایده دي چه وي کاند هر کله چه
ناراجي و نرجمتي پر خپل خان اخيست اراجي و بغي
پر خلقوده قدر پشرا ند نه و شکر ادا کول ديدي
پر مسلمانانو به خرنکه و احبه و لارمه نه وي

د اهل اسلام نور شغل و استراحت نه لري لکه د انگر
که ټول دستخطونه چه پښواب د عريضه جاتو په
کتابونو د قانون و دستور العملو په فرمانونو
ملکي و نورو هر اسله جاتو و امور اتو کشي دي
جمع کړي شي دوه قدر کثري که چيرته کاتبان
چاپک نوليسه ديار لس کاله شپه و ورځي و بشکي
دوه قدر کشل نشي کړي لوستن و ويل و وړيد
قياس پر کشلو بايد دي چه وي کاند هر کله چه
ناراجي و زحمتي پر خپل خان اخيست اراجي و بغي
پر خلقو ده قدر پشرا ند نه و شکر ادا کول دي دي
پر مسلمانانو به خرنګه و احببه و لارمه نه وي

حقه شلمه پخوا لدی نوکری د سپاه پد نرو واند
پد الو ساتوده بیا چه خوک نوکر شه وی وه اختیا
د و توند ر لود و پد سفر و کشفه لس کال پخبر لس کال
پاتی کیدل لطف د کوخیل چالره مجال درخت
کید و نه وه لدی سبیه عیالوند سپاهیان ول
میره توبه بد نامیدی و خپله دوی بد ناموسه
کیدل جناب نخل الهي میر عبد الرحمن خان پسر
ساتنی د ناموس د سپاه و لپاره دیدی چه تولا
اهل اسلام په وضع د نوکری و جنک کول پقانوند
د نظام بلد شي و نوکری و سفر کول پر چا باندي
حرج نشی و دایه رنگه سر شتی کړیده چه نوکری

د پخپله

فقہ شلمہ پخوا لڏي نوکري دسپاه پڌرو واندڙ
په الو ساتوده بيا چه څوڪ نوکري شري وه اختيا
دوتوندر لود وپڌر سفر وکشي لس کالڻ پنڌ لس
پاتي کيدل لطف دکو خپل چالو مجال درخت
کيد وند وه لڏي سپر عيال وند سپاهيان لڏي
ميره توبه بد ناميدي و خپل دوي بد ناموس
کيدل جناب ظل الهي مير عبد الرحمن خان پسي
ساتني دناموس دسپاه واپاره ديدي چه تڙول
اهل اسلام په وضع دنوکري و جنگ کول پقان
دنظام بلد شي و نوکري و سفر کول پرچا باندي
حرج نشي و داسيه رنگد سر شتي کويده چه نوکري

۳۱

د پخپل رضاي و لپاره د رخصتي هر خوي چه
کور خپل لره نري يو خوليش يا اشنا يا همسايه
خپل غوشتي اسلحه سرکاري و تنخواه و خدمت
مقرري خپل دهغه و ته و سپاري و خپل د لار^ش
ه تر مدي چه راشي دغه شخص د پسر حد و د
ه ملک اسلام قابله مقام دهغه وي لري
تد بير صوابه و نيکه ديره فراخي و معيشت
نوم نيکي و ناموس داري و استعمال و قاعد
نرده کول بقانون د نظام لپاره د اهل اسلام
الحمد لله ميسره راغلي ده فقره يوليشتمه د لار^{۲۱}
پخوا لري لاري د غرونو د افغانستان

۳۱

د پخپل رضاي و لپاره د رخصتي هر خولۍ چه
کور خپل لره تري يو خو ليش يا آشنا يا همسايه
خپل غوشتي اسلېر سر کاري و تنخواه و خدمت
مقرري خپل دهغه و ته و سپاري و خپله د لار^ش
ه تر مدي چه راشي دغه شخص د پسر حد و د
ه ملک اسلام قايم مقام دهغه وي لري
تد بير صوابه و نيکه ډيره فراخي و معيشت
نوم نيکي و ناموس داري و استعمال و قاعد
نرده کول پقالون د نظام لپاره د اهل اسلام
الحمد لله ميسره راغلي ده فقره يوليشتمه د لپاره
پخوا لري لاري د غرونو د افغانستان

دومره قدر سختی دی چه حرکت کول د شکر و سحر
غربت پیشه عاجز نهنگی و لور لار قلوبنگی د اهل
اسلام له یوه طرفه بل طرف و ته په ریر حرج
و زحمت میسریده و په مینر د لار کشتی و ریشی
ریری تیریدی ترخوچه په نرایی د مدد عا
رسیده مطلب له لاسه ووت پدی خو کالو کشت
جناب امیر صاحب دومره قدر سعید غرونو په
پری کولو و فرهادی فی پکار و ری چه الحمد لله
توی لاری له یوه شهره بل شهر و ته مشل د خیابان
کرنیدی هر وقت چه له یوه طرفه هسه
د دشمنانانو بیر و نیو راشی له بل طرفه د

دومه قدر سختی وی چهر حرکت کول د لشکر و سوار
غربت پیشه عاجز هرنگی و لور لار تلونکی د اهل
اسلام له یوه طرفه بل طرف و تڼه په یرحرج
و رحمت میسریده و په مینر د لار کشی و رڼی
د یری تیریدی ترخوچه پیرای د مدعا
رسیده مطلب له لاسه ووت پدی شوکا لوش
جناب امیر صاحب دومه قدر سعید غرونوپه
پری کولو و فرهادی بی پکار و پری چه الحمد لله
توی لاری له یوه شهره بل شهر و تر مشل د خیابان
کرنیدی هر وقت چه له یوه طرفه مهتر
د دشمنانانو پیرونیو راشی له بل طرفه د

د مُلک د افغانستان خلق په کهک یو تر بله پیاوړی
و آسانی رسیدای شي ^{۲۲}نقده و ویشته له توب
و توبک و توره و نيزه و جبه خاني چه عبارت
له کار طوسمو و ډرو و کول د یونړیښی ده و گدام
چه عبارت له جمع کولو د غیاده و بار گیر چه بار
وړونکی دي لکه اوش و یا بو و غیره و خیمه و نور اسباب
کار را تلونکی غزا و جهاد نسبت په اوضاع
دیدی ولایت ویدی که مده کشته دود
قدر سر رشته کړیدی چه له طاقت و حوصلي
د بشره بیرون ده اوس میرانه و مسلماني و خبره
اوریده د اهل اسلام پکار ده چه د اقول اسباب

بر باد نکاندي فقره در ویشته و داله تو لو فقراتو
فایده منده توده چه پدی مدي ددیارس
کالوکشی سرله دوه دولته کفار و چه پد شمای
و جنوبی دملک دافغانستان همسایه و پوله
شریک داحل اسلام دي لکه د ارنگه پوضع د
سرشتیا ویلو و میرانی و خیراندیشی دقوم
د مسلمانانو چلی تیره کړیده چه له جواب و سوال
د سرکار والا چه سرله هغوی کړیده په هغه زمانه
کشی به بغیر له نفی لپاره د خلقو مسلمانانو تفقه
به عاید ورنشوی و چه یوه خبره دروغ یا وعده
خلافه عاجل نه و ورنه چله ول سرله کفار

یا قبوله

۳۵

يا قبوله ولاد يو تکليف پر هستو کند کونکيو
ديدي ديار احمد لله ندي ده ايشي بلکه
دانولر سعيه و نر حمت چه لوي لپاره ديدي
چه ملک د افغانستان لپاره د اهل د اسلام
ابد الا باده باقي پاتي شي و پهره نرماند کشف
مغلوبه د ملت بيگانده نه گر نري اللهم
آمين فقره خلور و ليخته د اچه په مدي
د پادشاهي د جناب قبله د عالم امير عبدالرحمن
خان پقرار د امر ديد وي لپاره در و اج و کرو
د مسائلو د دين له مخي د کتابو معتبره و د علم
فقره و عقايد په کوشش د علما و کتابونه پر

اسانده و قریب الفهم و مسائل متفق علیه بمثل
د کتاب اساسی لقضات و احتساب لدین ورد
در و افق و شرح د سیف الباتر و رد البغاة
و نور محتابونه و رسالی جو ری شوی و هم
دنده سرنگه دار سالار پاره د آگاه کید و تنبیه
کولود بیخبرانو و بی علمانو په شر به د عام فهم
اسانده مشتمل پر خوا ریس بیان تر تیبی میندگی
بیان اول په فرضیت د طلبه و لود علم دین
و خالصه و لود د نیئت و اعتقاد بیان د وید
په پشرا ند و د اصل قواعد د ایمان و اسلام
بیان دریم ^۳ په فرضیت و فضلیت د ذکوة

۳۷

بیان خلوصه په فرضیت د کسب کولو لپاره د
غوشتو د رنر ق حلال بیان پنجم پدی چه
فاضلترین د کسب و غزا کول دي وني چمنغا
کسب د رسول الله صلی الله علیه وسلم ده بیا
شپږمه په ثواب و فضیلت د ساتني درخنو
و کنده و نو و سرحد و د ملک د اسلام بیا
او د په فرضیت د فرمان و رو د پادشاه د اسلام
په رضا و رغبت د زړه و اخلاص و صدق
کول سر له پادشاه بیان اتم پدی چه خیر
کول خدا یتعالی و کتاب و رسول دیده له و خیر
خواهي پادشاه د مسلمانانو و یتولو مو مندانو له

۳۸

۹
 پر هر مسلمان فرض عین ده بیان نهده په فرضیه
 دوفاکولو پر عهد و مژمت و بد و بدیل د عه
 ماته و نکيو و مدح و صفت د وفا کونکيو
 بیان لسم په فرضیت دادا کولو د امانتو
 و مژمت و بد و بدیل د غدیر و خیانت کول په
 بیان یو لسم پدې چه بدترین د خیانتو
 خیانت کول دي په بیت المال کشی لدی جهة
 چه سبب د بی بضاعتی و بی پنگه گي د اهل
 اسلام و ضعف د دین کیشري بیان د و لسم
 پدې چه دوستي و کهمک کول سره له کفار و
 یا سره له دوستانو د کفار و وغوښت په و اوسید

لپاره

پیاره دفتني و خرابي د اهل اسلام کفر صريح و شکا
ده نوذ بالله منها بيان د يا ^ارلسه پد فرضيت
د امر معروف و نهی منکر بيان خواړلسه
پد تفصيل د جزئيا تو د خير خواهي و خير غوشتو
د اهل اسلام سره يو تر بله و بالله التوفيق
بيان اوّل پد فرضيت د طلبه و لود علم دين
و خالصه و لود نيئت و اعتقاد پته د پاتي
نشي چه هر کله تمامي رکنونه و حکمونه د اسلام
له توحيد و يو وایي د باري تعالي و نور عقيد
د دين تر عباداتو ديدني و مالي چه تهول
دهغو پنجه بناد مسلمانني و يل کي شري صحت

و ثواب دهغه موقوف ده په صدق و اخلاص
ذاتی پر دین محمدی صلی الله علیه و سلم
و پیش نذل و تمیز کول د جمله عملونو سره و نا
رواچه پر دین د اسلام کشته دي معطل پچااصل
کولو د علم و ادب پورې لپاره دیدي پر
غاره د خاص و عامو د اهل اسلام فرض و زوا
ده چه اولاد تول و یل و کول و عقیدي باطنیه
و عبادتونه ظاهري خپلي محکم د فادۀ عو الله
مخلصین له الدین ط پصدق د نیت و خالص
وای د دیانت سمد و برابر کاند د ویمه
په پیش نند و د یتو لو حکمونو چه پکتابونو کشته

بقرار د ویلو د خدای ورسول ثابت شویده سچیه
بلیغه وکاندي ترخوله دایري د جهله ووزي چه
خدايتعالی فرمایلي دي **تِلْ هَلْ لَيْسَتْوَي الَّذِيْنَ يَعْلَمُوْنَ**
وَالَّذِيْنَ لَا يَعْلَمُوْنَ يعنى ووايه آيا برابر دي
هغه کسان چه پوهيښي وکسان چه نه پوهيښي
خواخوځواه ندي برابر وپاېب د اخلاص وصدق
د نيت حق لقالي بل ايت هم فرمایلي يعنى امرکړي
شوي ندي بندگان مگر د اچه بندگي کول دي
خداوند معبود لره پهغه حال کښه چه پالک کونکى
وي لپاره د خدايتعالی دين وملت خپل لره وپکښه
د صېح بخاري پر وایت د عمر رضي الله عنه حديثه

له رسول الله صلى الله عليه وسلم چه انما الاعمال
بالنيات طيعنی ثواب دعملو ترقي تر نیتونو پوړي
نور له مضمونه د آیاتو حدیث پصحت ورسیده
چه نیت معتبره په لار د دین کشف ولس له جوړولو
دنیت واخلص واداد کلمه د شهادت چه تمیز
وپیژانده د مؤمن وکافر و منافق په څه کثري
اول څه شی چه پر مسلمان فرض عین کړیږي
غوشتن د علم د دین وپیژانده د احکام د شرعي
روشاني ده له دي جهت هر عمل چه حق تعالی فرض
کړیږي علم دهغه هم فرض ده چه تر څو علم نه وي
عمل کول و تمیز کول د امر و نهی څوک څه پوهیږي

ولدي

۴۳

ولدي جهته ويلي رسول الله صلى الله عليه وسلم
چه طلب العلم فريضة على كل مسلم ومسلمة يعني
غوشتن د علم فرض ده پهر سري مسلمان و شري
مسلماني هم د غدر نكړ بايد د دي چر و پوهيږي
مسلمان له اوله د امنت بالله تر آخره پوري
و و پوهيږي چر امو نه ي لپاره ديدي د مچر نه ي
خداي لپاره د خير د بند كانو منع كړيده و امر شي
ده چر لپاره د خير د بند كانو امر كړيده چر و
كړي نور اصل فرض پيشر ندل د امو نه ي ده
خداي يو فر د كړل دي هر سري مسلمان و شري
مسلماني چر پرد او پوهيږي است عالم شوه

پر دين د محمدی صلي الله عليه وسلم هر کله چه نادان
ولي علمي پر تزد پر وره دکا رد عالم سبب د غدر غو
د گناه نه کيږي و پر غاړه دهر مسلمان پر نړاي کښه
چه وي حاصل ول د علم دين فرض ده بلکه حکم
ديدي حديث شريف چه کلمه رايح و کلمه
مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ يَعْنِي تَوَلَّ تَأْسِي چوپان
ياستي و تَوَلَّ تَأْسِي پښتيدې کيږي له رعيت
خپل پر هر سري مسلمان فرض ده چه اول تَوَلَّ تَأْسِي
خپل لره چه لاس و پښه و ستره و غوښه و ښه و
خيال ده و دا تَوَلَّ رَعِيَّتِ د نړۍ د هغه دي پخپل
نیک دامروکا نډ دو يم اهل و عيال و وينږه و ملا

۴۵

خیل له چه هغه رتیت دید ه دی و پوهاوی
پهل نیکه امر و کاند تر خونی حکم ظاهر و باطن د خد
ذکر شوی له فرمان وری وی بیان دو پد پد
پسترا ندنی د اصل د قواعد د ایمان و اصل قواعد
کلید د ایمان و اسلام چه پد روایت د عمر رضی الله
عنه له رسول الله صلی الله علیه و سلم محمد یث
د سائل و مسؤل نقل شوی داده چه الاِیمانُ
اَنْ تُؤْمِنَ بِاللّٰهِ وَ مَلٰئِکَتِهٖ وَ کُتُبِهٖ وَ رُسُلِهٖ
وَ الْیَوْمِ الْاٰخِرِ تُؤْمِنَ بِالْقَدْرِ خَیْرِهٖ وَ شَرِّهٖ
یعنی ایمان عبارت له دی ده چه اقرار و کړي
و باور و لري پر دی چه خدا یتعالی یو و لاشریک
ده

۲۶

و ملئكه و كتابونه و رسوله و بحضرت دي و
در رخ دقيامت تحقيق را تلويكه و يقين و ليد
پردي چرخ و شريه اندازد و ارادي د خداي
ده و الاسلام ان تشهد ان لا اله الا الله
محمد ارسل الله و تقيم الصلوة و تؤتي
الزكوة و تصوم رمضان و تحج البيت ان
اليه سبيلا يعنى سلام عبارت لري نريني ده
شاهدي و ني وادائي كوي پردي چرخ شريه
معبود بغير له ذاته پاك و حق لقالي و محمد
عليه و سلم بشري د خداي ده و هميشه و الي
نه پنجه و قه نمز و نو و وركري ذكوة و ورو

ولي

ولري مياشت دروزي وادا کري پد کوته
دکبي کشي مناسک دج که توانا في و طاقت
وي تالو دتکي لطرف دکو تي دکبي مثلاً
چه تند رست و پد نران جور اوسي و نفقه
عيال و خرچ دلاري خپل و رخصتي له مو
و پلاره آخيسته وي ولاړه هم امن وي اصل
دايمان و اسلام هم داده چه پعبارة د حد
بيان کړي شه بيان دريم پد فرضيت و فضيلت
د زکوة کشي اگر که الحمد لله چه داملك د
افغانستان داردا سلام ده و پد سبب د کثر
ددیند اري و اکثره مسلمانان دیدی ولایت

له احكام و موز و ميا تو د دين با خبره دي اما عبادت
مالي پر بعضي طبع و آسانه و پر بعضي سخت و ليشه
بنا پر هغه بعضي آياتون د رحمت و مسلي كتبا
چه په فرضيت د ذكوة كشي و اردي شويد ي پد
بيا نيتري اما په آياتونو قراني معني د ذكوة په
دري لفظه پقران كشي را غلي خاي په لفظ ذكوة
و خاي په لفظ د صدق و خاي په لفظ د الصدقة
چه له هغه مجلي خلو د در ليش آياتون د پد بخاي كشي
په كشلو رازي لكه په ابتداء سورة بقره حق سبحا
تواي فرمايلي چه هدي للمتقين الذين يؤمنوا
بالغيب و يقيمون الصلوة و مما رزقناهم

ينفقون

يُفَقُّونَ ط يعني قرآن لا مشود و نيک ده هفت پهرين
کار نوله چه ايمان را وري پغيب و کذا ري
موتز و لهنه چه دويوتدم عطا و مهرباني بريد
نفسه فريضه دي و رکوي چه ادا د نرکوة و نفقه
د عيال صاحبان و حق لره ده و عمه دغه نرکئي
پسورة د بقرې په رابعه اوله د جزو الف و لام
فرمايلي دي چه ^ااقِمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ
وَارْكَبُوا مَعَ الرَّاكِبِينَ ط يعني محکم اوسي پر
ادا د نمز و نو و رکري نرکوة و ادا کوي نمز
پجاعت له نمز کونکيوسره و هم پسورة بقره په
رابعه خلويه کشف د جزو الف لام ي فرمايلي

چند و اَتِمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَمَا تُقَدِّمُوا
لِأَنفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ
بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ یعنی محکم اوسی برادران
و در کوی زکوة و هر چه چه و را ندی و لیثی
د نفوس و خیل و له مال و در دنیا موی ثواب ده
پد نرد و ندای تعالی پریشیا سر خدا تعالی
هر چه تاسی کوی بیناده و بل پسو
بقره پد و بعد دویمه له جز و دویمه کشف حق
و تعالی دارنکه فرمایلی چه اِنَّ الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَآتَاوُا الصَّلَاةَ وَآتَوُا
الزَّكَاةَ لَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ

علیهم

عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ طایفه په تحقیق هغه
کسان چه ترې وگرزیدلي دي پطرف د خدای
و رسول و کړي ئی دي عملو نو شه بموجب د
فرمان و ودره وی ئی دي ننرونه و وگرزې ئی
ده زکوة همدي لوه ده اجر و نرد دیدوي په
نرد خدا یتعالی و ندره وي ویره پردی و نه غنا
گرزې دوي په قیامت کشف و پسورة دلنسا کشف
په اوج اوله له جز و شپږ جي فرمایلی دي چه لکن
الرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ يُؤْ
مِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ
وَالْقَائِمِينَ الصَّلَاةَ وَالْمُؤْتُونَ الزَّكَاةَ

وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَُولَئِكَ
سَنُؤْتِيهِمْ أَجْرًا عَظِيمًا لکن راسخان
محکمان و اخلاص مند ان په علم لرېني سړي
و نور و مؤمنانو ايمان را وړي په غوره
چه وړاندې ليري شوي پر تالدا يا تونو قراني
و په غوره چه وړاندې ليري شوي لکتابونو
پخواني و ايمان را وړي په نمونو کونکيو و
ادا کونکيو و زکوة مراد له غوړ پيغمبران پخواني
دي ولي چه هېڅ پيغمبر نده چه په دين دهغه
نمونو و زکوة به فرض ندوي و ايمان را وړي
پنځد اي و ورځ اخره چه قيامت ده هغه کړه

ایمان را در و نیکو له به ذی روی چه و مرا کرد
اجر لوی و پد سورة د مائی دی کشی له ربی
خلو رچی له جزو شپیری فرمای چه اتم و لیکن
الله و رسول له و الذین امنوا الذین یقیمون
الصلاة و یؤتون الزکوة و هم راکعون
یعنی پد تحقیق دوست ستا سی خدای و رسول
دیده و مؤمنان دی و مؤمنان هغه کسان دی
چو دره دی نمون و و رکوی زکوة و حال دا
دوی پوقت دادا کولو و نمون و زکوة عابدی
و تواضع کوی و پسورة دا عراف پد ربی
دویم له جزو نهی فرمای فسا کتبها للذین

يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالَّذِينَ هُمْ
بِأَيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ طيعي نور زير به وي
ثابت كرم هغه رحمت خيل لپاره دسغه چاچ
پر هينر كوي له شرك و ور كوي نركوة فرض ك
شوي و لپاره دسغه چاچ په آياتو لونا نر
شوي و ختم ايمان را وري و يسورة د انفال ك
په ربه خلور به له جن و نهبي په ابتدا و د سو
ذكر شوي كشي فرمايي چه الَّذِينَ يُقِيمُونَ
الصَّلَاةَ وَ مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ طاوله
هَمَّ الْمُؤْمِنُونَ حَقَّ لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ
رَبِّهِمْ وَ مَغْفِرَةٌ وَ رِزْقٌ كَرِيمٌ طيعي هغه

چرا داکوي نمونزو لهغه شه چر وري م وري
دوي لره نفقه فريضة وري چر مراد زکوة و
نفقه چيشتن دحق ده همدي دي مؤمنان
پر حق سره پد ايمان برابر و جور و اخلاص و هم
دي لره دي مرتبي پد نزد پروردگار ديروي
و بخشنده تقصير اتو ديروي لوتياره ده لپاره
ديد وي وري پاک و پسورة دبراة کشه پد بعد
خلورمه لرحر و لسمي پد توصيف د مؤمنان
فرمايلي دي چه وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ
بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضُهُمْ يَأْتُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ

الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ
سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ طایع
مؤمن و شری مؤمنی بعضی لدوی دوستدار
دی بعضی نومرد لره دیوهاوی یوبل لره پرنیکر
کارونو ومنع کوی فی لربد و کار و همیشه کوی
نمونز و ورکوی زکوة و امر پرنرای کوی خدا
و رسول دیده لره هغه کسان چه پدی صفه
ذکر شوی و شوه نر بر دوی چه خدای رحیم
و کاندی پردوی پریشیا چه خدای غالب
په هرامر و داناده پهرشی و پسورة دابر
علیه السلام په رابعه خلورمه لرجر و دی

بطریقہ اسوہ ما یلہ چہ قل اعبادی الذین
امنوا یقیمون الصلوة وینفقوا مما رزقناهم
سرا وعلانیة من قبل ان یتأتی یوم لا ینفع
فیه ولا خللا لیغنی وراہ بندگانو خالرو چہ
ایمان را در پی دہ دا چہ ہمیشہ دی کوی نمون
ونفقہ دکوی لغہ چہ روزی م در کوی دوی
پہ پتہ سر چہ مراد لغہ نفقہ و رکول فقیرانو
بطریقہ دپتہ و شکارہ چہ مراد پہ نزکوۃ فریضہ
پنوالدی چہ راشی و رخ چہ نہ خرید شتہ و
فروش پہ ہفہ و رخ کشہ و نہ دوستی و خواطر
خواہی چہ مراد لورثی د قیامت دہ و پسورۃ

دەرید پەرچە دویم لە جزو شپاڕە لسمی علی
دیند و موعظە سیرت محمودە داننبیاء علی
اخبار فرمائی چە و کان یأمر أهله بالصلاة
و الزکوة و کان عند ربّه مرضیاً لیغنی و
اسمعیل علیہ السلام چە امري کانە اهل خیل لیر
پە گزاری لود غونزو و و مرکولود زکوة و و
پرئود پر و و د کما رخیل خوش کوی شوی و پست
داننبیاء پەرچە اولە لە جزو اوو لسمی بطریقە
اخبار فرمائی چە غونزو و زکوة پر جمیع امتا
تیر شو یو فرض وە چە و اَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فَعَلْنَا خَيْرًا
وَلَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ ط و کانوا الذکا

عَابِدِينَ لَا يَعْزِي وَحِي هَم لِيْثَرِي لِيْطَرَفِ دِ اَنْبِيَاءِ عَمَلِ
كَوْلِ دِ فَعْلُو نُونِ كَوْلِرِه وَا دِ اَكَوْلِ دِ نَمُو نُو دِ وِ مِر كَوْلِ
زَكْوَةِ وَ دِه اَنْبِيَاءِ مَزْلُو پَر سَتَنْدِ كَانِ سِرِه لِه اَحْلَا
وِ سَبْعَةِ دِ حَجَّ كَشْتِ پِه رِبْعِه دِ مِ يَمِدِ لِه خِرُو اَوِ لِسِي
پِه صِغْدِ دِ زِي رِي مِ دِي فَرْمَا يِلِي دِه چِه وَ لَبَّيْكَ النَّبِيِّينَ
الَّذِينَ اِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَالصَّابِرِينَ
عَلَى مَا اَصَابَهُمْ وَالْمُقِيْمِي الصَّلٰوةِ وَحِمَارِ زَقْنَاهُمْ
يُنْفِقُوْنَ طَائِعِ زِي رِي وَ مِر كَرِه پِه رَحْمَتِ يِلِي نَتَهَا
هَمِه عَاجِزِ اَنُو لِرِه چِه يَا دِ كَرِي شِي نُو مِ دِ خَدَايِ
وِ وِي رِي كِي زِه دِنْدِ دِي دِي وَ زِي رِي وَ مِر كَرِه چِه
كُو نَلِيو لِرِه پِه هَر خَه چِه دِي دِي وِ اِيو تِه رَسِي دِي

وزیري ورکړه په ادا کونکي د غمان نه لږ و هغه کس ته
لږ لهغه څه چې روزي هم ورکړي نفقه فریضو
چې مراد تري زکوۃ و حق د صاحبانو د حق دي و
ورکوي ئی دهم په اخر د سورة حج په رابعه څلور
له جز واره لیسې لپړ لیک د اري فرمائی چې فَاَتِمُّوْهُ
الصَّلٰوةَ وَآتُوا الزَّكٰوةَ وَاعْتَصِمُوْا بِاللّٰهِ هُوَ
مَوْلٰىكُمْ فَنِعْمَ الْمَوْلٰى وَنِعْمَ النَّصِيْرُ یعنی نور
پشور دیره وي نمونز و ورکړي زکوۃ و پنج و روپۍ
په خدای یعنی پ کتاب و سنت د ید عمل و کړي
و یاري لږه و غواړي و د نږدۍ یار و دوست
نور نیک یار و نیک مدد کار دده و پ سورة

مؤمنون پد ابتداء سورة پد آید اول کشته ده
و پد جزو اتلسد پمضمون د وعدي و نجات
و خلاصی فرمائی چه قد افلح المؤمنون
الذین هم فی صلواتهم خاشعون والذین
هم عن اللغو معرضون والذین هم للزکوة
فاعلون طایع پد تحقیق خلاص شوه همد مؤمنان
چه دوی پر غماتره خپل کشته و یرید و نکی دی و هغه
خوگ چه له خبری باطلی پر هینر کونکی دی و هغه
خوگ چه دوی زکوة فرض کری شوی لوه ادا کونکی
وی و لسورة دلور پد رابعه دریمه له جزو اتلسی
لطریقه و موعظه و پند له احوال و د بندگانو

محکمہ اعتقاد و اخبار گئی فرمائی چہ فی بیوی
اِذَنْ اَللّٰهُ اَنْ تَرْفَعَ وَيَذْكُرْ فِيْهَا سَمَهُ يَسْتَدْرِ
لَهُ بِالْعُدُوِّ وَالْاَصْدِقَالِ رِجَالًا لَا تَلِيْهِمْ تَحِيَّةً
وَلَا يَبِيعُ عَنْ ذِكْرِ اَللّٰهِ وَاقَامِ الصَّلٰوةَ وَارْتَدِ
الزَّكٰوةَ يَخَافُوْنَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيْهِ الْقُلُوْبُ
وَالْاَبْصَارُ طبعی پکوری و نوکش چہ فی امر کوری
خدا ایتعالی چہ سفہ کوری و نہ تعظیم کری شہ و نوکش
دخدا ای پھہ کوری و نوکش ذکر کری شہ چہ کوری
لہفہ مسجد دہ پکوری و نوکش میر و نہ دی چہ شہ
نہ جو رہ وی دوی سوداگری و اخیستہ و ریو
لہ ریادہ ولود خدا ی و ادا کولود نمز و و و کول

د زکوٰۃ و پرې ژي هغه مېر و نه له سهوله و عذاب د
وړنږي چه مضطرب کيږي و گړنږي پهغه وړج^{کشم}
نروند و ستر ژي په هغه وړج قیامت ده و همد
پسورة دنور پد مر اجد خلور مه له خبر و اقلی^ل یطر
د امر و وعدي د رحمت دار نکدی فریاد
چه و اَقِمْ الصَّلَاةَ وَآتِ الزَّكَاةَ وَاطِيعُوا الرَّسُولَ
لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ یعنی پرېشو و دره وي نمون
و ورکړي زکوٰۃ و فرمان وړه و کړي رسول د خداي
له شايي چه رحمت کړي شه و پسورة د فرقان^ل
پد سر اجد اولد کش له خبر و نهه لسمي لپاره د تنبيه
نور و پد صفت د بندگانو خاصو چه حق تعالی

نسبت دهغوي پطرف خپل کړي زماڼي چي
الَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا وَيَسِرُّونَ
يَوْمَآيَتَهُ زَمَائِلُهُ چي وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا
لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ
قَوَامًا يعني بندگان خاص رحمن کساندا
چي شپه تيره وي لپاره د پير ورد کار خپل پير
حال کشي چي سجده کونکي وپېشو دريدو
وي مراد نمونزد شپي و نور بندگان خاص
رحمن کساندي چي هر کله نفقه کوي مالو
خپل نه له مخي د اسراف پمصرف د حراموي وکړ
ونډله جهت د امساکي په زکوٰة وليفه تنگدا

کوي

و دروي پد ميند اسراف و اسالي مينه کړي دي
و پيسوړه د غل پد رلجدر يمه له خبر و نهه لسي پي^{۱۹}
مضمون نريزي کړيده و بصفت د مومنانو صالح
العملو چه هدي و بشري للمؤمنين الذين يقيمون
الصلاة و يؤتون الزكاة و هم بالآخرة هم
يؤمنون طيعي قران لا رشود و نكي و نريزي
و رکونکي دهغه مومنانو لره چه پد پشودره وي
نمونه کړي و ورکوي زکوة و حال دا چه دي
پد اړخه اړت يقين را وړونکي دي و باور لري و پيو^{ست}
د بقرې په رلجدر يمه پد بصفت د صاحبانو د بر
و نیکوئي پد طريقه دستايني و تعريف پس له بيان

خوصفتي نور فرمايلي چه واقامه الصلوة واذي
الزكوة والموفون بعهدهم اذ عاهدوا
والصابرين في الباء ساء والضراء وحائن
الباء ساء اولئك الذين صدقوا واولئك
هم المتقون طيعي ونور صاحب دنيكوي خوي
چه پر پشود روي نمونزيغ همیشه کوي نمونز
و رکوي زکوة و وفا کوني وي پعهد و نو خيل
هر کله چه عهد کوي و صبر کوني وي چه شدت
د فاق و ولثري و ناداري و رنز و سختی و صبر کوني
وي و استقامت و کاند پوقت د مقاتلي و جنگي
سوله دشمنانود يدين و همدگروه چه پدي

صفتونو ذکر شویووی دوی دی رشتیا ویونکی
پدین کشته دوی دی پرهیز کونکی و پسرورة ^{۲۱} دلتمان
په راجه دویمه له جزو یویشته په استحقاق دهديا
و رحمت پشان د محسنود اهل ایمان فرمائي
چې هدی و رَحْمَةً لِّلْمُحْسِنِينَ الَّذِينَ يُقِيمُونَ
الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَبِالْآخِرَةِ هُمْ
يُوقِنُونَ ط یعن قرآن لار شویوونکی ده و رحمت
له خدا یه لپاره دهغه نیکو کار الوچه پریشودنه
نمونه و درکوي زکوة و دوی په سراي داخرت
یقین لري و پسرورة ^{۲۲} د براءت په راجه دویمه له جزو
دیارلسم په دوه نرایه مکرراً نمونه و زکوة علامه

در سوخ دایمان و سبب دامن و امان د مشرکین و زک
فرمایند آیت اول داده چنان تَابُوا وَاَقَامُوا
لِلصَّلَاةِ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُم إِنَّ اللَّهَ
غَفُورٌ رَحِيمٌ یعنی نور که چیرته توبه و کاند مشرک
و پریشو و ری نمون و ور کاند زکوة نور خالی ک
لا ردید و ی و پری شردی هر چیرته چه نری و پ
تحقیقه سره خدا اتوالی بخشونی و مهربانده و ا
دویم پدی مضمون ده چنان تَابُوا وَاَقَامُوا
الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ
نَفَصُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ یعنی نور که چیر
توبه و کاند مشرکان و پریشو و دره و ی نمون و

زکوة نور ورونه ستايع دي پدين د اسلام کش
و بيان و و شرايتون لپاره دهغه گروه چه پوهنيزي
و پسر^{۳۴} سورة اخرا ب پر رجه اوله له جز و دوه و شسته
پهغه شش و پا کوچه ميندي د مومنانو دي له
برکت د عمل نيك و برابر و د نماز و زکوة پوعد^ی
د تک درج و پاک والي فرماي چه و اقمن
الصَّلَاةَ وَ اتَيْنَ الزَّكَاةَ وَ اطِيعُوا اللَّهَ وَ رَسُولَهُ
اِنَّمَّا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ اَهْلَ
الْبَيْتِ وَ يُطَهِّرَ كُمْ تَطْهِيرًا^{۳۵} يعنه په پيشو و در^ی
موترو و وړکړي زکوة و فرمان وړه و کړي خداي
و رسول دخداي لره په تحقيق و غواړي خدايتوالی

چه یوسو لتاسو گناه ای شترود پشگرد پایک کاندشک
تایب له معاصیو پاکول لطافت دیدی آیت بدوی
دقیقه کشوده چه اگر که شری مطهرات دی هروی
شرف د پاک والی میندل دیدی موقون
ده تراداد نماز و نرکوة پوری و پسورة د فاطمه^{۲۵}
په رباعه خلورمه له خبرودوه و لیسته پو عدی چه
اعطا و ورکولود اجر و زیادت کول پدی عینه
اشارتی کریده چه ان الذین یتلون کتآب
و اقاموا الصلوة و انفقوا مما رزقناهم سرآئ
علا نیه یرجون تجارة لن تبور لیونیهم
اجورهم و یریدهم من فضله انه غفور

شکوة

شکوره یعن په تحقیق سره هغه کسان چر لوی و دلا
کوي قران د خدای لوه و پریشودره وي غو تر ولفه
کوي له هغه څه چر روزي یم و مرکړي دوي لوه هغه
صدقه نقلی په پتم کشی و زکوة و فیضه په شکار
امید لري پدي عملو نو سوداگری و تجارت لره
چه کوته وای په متاع و نقصان په بیعه دهغه
و نه رسیږي تر څو ورسره وي و تهاجي کا ند خدای تعالی
مزد و نو دید وي و زیاتی پر مزد و نو دید وي
بخشش کا ند پر دوي له فضل خپله په تحقیق چه
خدای تعالی ده بخشونکي و مزد و مرکونکي و پسرته
دشوري په راجه اوله له جز و پنځه و لیشتم په صفت

دِ مَوْنَانُو چِه استحقاق دِ وعْدِی دِ ثوابِ باری
 خیرِ آخرت لِه حق تعالی لری فوایدِ یلده چِه وَالَّذِی
 اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ
 شُورَى بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ
 و لَوِیْر پَر نَزْدِ دِ خدایِ نعمتِ باقی و ثوابِ دِ فو
 لپاره دِ کسالتوده چِه هفتوقبول کَریده هفتاد و نُه
 خدایِ و پریشوئی دراره نمونز و کار و نند دِ نر
 بطریقِ دِ مشورت دِی پرمینر دِید و ی کَش و لوه
 هفتاد چِه دِ دِ یوتدِ روزی و کرکی نفقده و
 پهلایِ دِ خدایِ کَش پد نیت دِ نر کوه فلیض
 لصد قد نقل و بسورة دِ حجاد لکشی پد رله

لَجْزٍ وَأَتَدْرِيشْتِي بِطَرِيقِهِ دَا مِرْ فَرْمَايِي چِه فَاذَا الْمَلَقَعْلُو
وَقَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَاقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ
وَاطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ ط وَاللَّهُ خَيْرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ
یعنی نور اگر که پوقت در آنز ویلوسره له رسول دخی
فعل د صدق ویر کولوهم و نکه و تیر که خدا یتعا
لنا سی هغه حکم نور پریشو ولری نموتزو ویر کوی
زکوة و فرمان و به و کوی خدای و رسول دخی
لوه و خدا یتعالی داناده پهر چه چاقایی کوی
و پسورة د معارج په ربه دویمه له جزو نه ویشتم
حق سبحانه و تعالی تشبیه د نفس و انسان په
هلو و کریده و فرمایلی د چرات انسان

خُلُقَ هَلَوَعًا إِذَا مَسَّهُ الشَّرَجُ زَعَاوًا إِذَا مَسَّهُ
أَخْمِرُ مُنَوَّعًا لَيْفِي تَحْقِيقُ مَا النَّسَانُ بِيَدِ اشْوَيْدِ
حَرِيصٍ وَبَخِيلٍ وَبِي صَبْرِهِ وَبِي تَوَكُّلِهِ لَدَى جَهْتِ
چېر هَلَوَعِ یوځنا وړه ده دیو رستد غره دقانه
له غایت د حرصه پدیوه ورځ واده د اوه خبره
خوړي و او بېر د اوه سینو شکی و له نهایت د
بخل په هیڅ حیوان بل نه سرواد اړیږي تراخري
ورځي پوري مشل دیوه غره لوی کثري و له پور
بي توکلي و ناستایینی و ناپیژندی پېر منعم حقیق
له ماشامه تر صبح دویره قدر غمد قوت ده
خوړي چېر پوقت د صبح کشی برابره دیوه ملخ لږ

وړوګي شوي وي اگرکه عموماً پدې وچوي د نفس ^{سړ} امار
د النسياني همدغه خاصيت ده امار پواسطه د پر
پشودره ولود نماز وړوګولو د زکوة النسيان لږ
صفت د ميمه راوړي لکه دا زه که حق تعاليٰ فرمائي
چه **اَلَا الْمُصَلِّينَ الَّذِيْنَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ**
دَائِمُونَ ^{پل} **وَالَّذِيْنَ فِيْ اَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ لِلنِّسَاءِ**
وَالْمَحْرُومِ يعنې مګر هغه غوټوګونکي چه دوي پر
اداد نماز خپل هميشه ګي لري چه ترک وندي
تضاکوي ونور هغه خوک چه پدې مالونو ديدوي ^{کش}
حق ده پشړنډلي شوي مثل د زکوة مقررې وصدقه
وظيفه کړي شوي لپاره د فقير غوشتونکي و محتاج

چهل شرمه بی غوشتی نشی و پس سوره در منزل پیر بر
 دریمه له جز و نه و لیستی لطیفه دایره میایی چید و آیه
 صَلَّوْهُ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاقْرَءُوا اللَّهَ تَرَضًا حَسَنًا
 وَمَا لَكُمْ مَوْلَا أَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَحَدُّوهُ عِنْدَ اللَّهِ
 هُوَ خَيْرٌ وَأَعْظَمُ أَجْرًا ط وَاسْتَغْفِرُ اللَّهَ ط إِنَّ اللَّهَ
 غَفُورٌ رَحِيمٌ ط یعنی پویش و در وی نمود و در
 زکوة و قرض و رکری خدایتعالی لره قرض شد اش
 دیوته ده لکه دایره که پیر نزد قرض دایره مال دچان
 ضایع کثیری و هر وقت چید و غواری موی همه
 رنگه پیر نزد حق تعالی اجر و ثواب دحسنا و ضایع
 و نه خاوری کثیری و هر چه پیر بخواند خانه همه و نیز

لپاره د نفس و خپل اوله نیکی موچی به یی هغه پر تن د
خدا ایتعالی و آنخه چر په تزد حق میند ه کړي بهتر
و بزگرته ده له خجی د ثوابه په تحقیق چه خدا ایتعالی
بخشونکی هه ربانده و پسوره د توبه په رلعه اوله
له جزو یو لسمه بطریقه د امر و وعده د تزکید
و پاکي پدی قسمی فرمایله چه خد من ائمو^{الله}
صَدَقَ تَهْ تَطَهَّرَهُمْ وَ تَرَكِيَهُمْ بِهَا وَ صَلَّ عَلَيْهِمْ
اِنَّ صَلَوَتَكَ سَكُنَ لَهُمْ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ
یعنی واخله له مالونو دید وی زکوة فرض کړي شوي
ترخوپالک وگرزي وی دوی وزياتي کاند مال دینوی
و حسنات ا حروي دید وی په هغه زکوة و دعاگو^ی

پر دوي په تحقيق چر د عاستا ارامي ده لپاره ديد و
و خدايتعالی اوريدونکي و داناده و پسرته د بښنه
چر مشهور په لميکن ده پطريقه د امر فرمائي چ
و مَا اَمْرُوْا اِلَّا لِيَعْبُدُ اللّٰهُ تَخْلِصِيْنَ لَهُ الدِّيْنَ
خَفَاءَ وَيُقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَيُوْنُوْنَ الزَّكٰوةَ وَذَلٰلِ
دِيْنِ الْقِيَمَةِ ط يعنی و امر کړي شوي ندي بند ک
مکړد اچر پرستش وکا ندي خدايتعالی لوه
هغه حال کته چر پالك کونکي وي لپاره دهغه
خپل لوه وگرزیدونکي وي له باطلي پطرف د
و پرېشو ودره وي نمون و ورکا ند زکوة و انما
چر پهغه فرمايلي شوي دين و ملت رشتيا

۳۲
و پسورة د ماعون پد رابعه خلورمه له جزو شير
په طريقه د عید دارنگه اکاهي ئی کړیده چه فَوَيْلُ
لِلْمُصَلِّينَ الَّذِيْنَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهَوْنَ
الَّذِيْنَ هُمْ يُرَآؤْنَ وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ ۝
يعنی نور سخت د عذاب ده لپاره د هغه غمونه
کو نکو ریا شو چه د وي له غمازه خپله غفلت
کو نکي دي هغه خوک چه ریا کوي په عملو خپلو
ونه در کوي و منع کوي زکوٰة داده دیر شرايت
کړه ذکر شوي په لفظ د صلوٰة یونزاي و متصل
دیوه بل ذکر شوي لږي جهت پ کتاب د شرعية
الاسلام کسه را وړي چه اَلزَّكُوٰةُ حِصْنُ الْمَالِ

وَهِيَ قَرْنِيَّةُ الصَّلَاةِ وَلَا يَرْفَعُ أَحَدُهَا إِلَّا بِالْأَمْرِ
 خَرِيٍّ وَلَا يَخَالِطُ الصَّدَقَةَ مَالًا إِلَّا أَهْلَكَتَا
 يَعْنِي زَكَاةَ قَلْعٍ مَالِ لَهُ مَالٌ فِي زَكَاةٍ وَكَرِيٍّ
 كَوِيٍّ بِقَلْعٍ كَشِيٍّ وَسَاتِدَشَهْ وَزَكَاةَ قَرْنٍ وَسَرْبَلِيٍّ
 وَلَشَقِيٍّ دَهْ سَرْبَلِيٍّ نَمَازَهْ وَسَرْبَلِيٍّ أَسْمَانِيٍّ فِي مَحَلٍّ
 قَبُولٍ دَعْمُودَهْ يُونِيٍّ لَهُ بِلَهْ نَرْبُورَتِ كَشِيٍّ وَنَهْ يُونِيٍّ
 كَشِيٍّ مَالٍ دَهْ زَكَاةٍ لَهْ شَيْخٌ مَالِ سَرْبَلِيٍّ مَكْرَهْ مَالٍ
 هَلَاكِ كَشِيٍّ وَخَاوَرِيٍّ كَشِيٍّ وَأَمَّا أَيْتُونَدَهْ
 بِدَبَابِ دَهْ زَكَاةٍ بِسَلْبِ مَقَارِنَتِ دَلْعُظِ دَصْلُوقِ
 يُونِيٍّ بِقَرْنِ حَمِيدِ كَشِيٍّ زِيَايِيٍّ لَهُ دِيرِ شَهْ
 آيْتِ نَوْرِدِيٍّ فِي بَدِيٍّ خَايِيٍّ كَشِيٍّ ذَكْرِ شَوِيٍّ

بعضی به صیغه امر و بعضی به مذمت و بخیلان و
منع کونکی و در زکوة و وعید بحق ددوی و بعضی
به مدح در زکوة و رکونکی و وعده در رحمت
لیا به دید وی و پسورة دتوبه به راجع در عید لاجو
لیس به لعنه جلدی و ایام کریم داده چه والذین یکترو
الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَفْقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ
فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ یَوْمَ یُحْمَى عَلَیْهَا فِی
نَارِ جَهَنَّمَ فَتُخَوَّى بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ
وَأُظْهَرُهُمْ هَذَا مَا كُنْتُمْ لَا تَفْقَهُونَ فَذُوقُوا
مَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ یعنی و هفت کسان چه لایق بجزا
و حرصه سر بسر گدی سر زرو سپین نزد و فقیر

نه کوي پد لار د خدای کشته زکوة فریضه دیده نور
 نریږي ورکړه دوي لوه لعذاب درد ناک هغه وڅ
 چه د گولشي وړ پهنه کښو په اوږد د ورځ نور
 داغ کړي شي پهنه دینا روږ ورو پيو وچولي دید
 وشا وړخونه دید وې وویل کثري پوقت د عذاب
 داده په امتحان چه ذخیره همدلې شوده لپاره د نفس
 نور و بخشه او بال دهغه شے چه وې وکولم ذخیره
 وحق د خدا یمنه ویکاره ولهنه جملې پ سورة
 عمران په رابعه طور به لجر و خلو رجي ئی فهم
 دي وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَمْجَلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ
 مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرٌ لَّهُمْ بِرَأْسِهِ لَّهُمْ سَيِّئَاتُ

مَا يَجْلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ط وَاللَّهُ مِيرَاثُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ط يَغْنَى وَتَكْفِي
هغه کسان چه بخيلي کوي په ورکولو د زکوٰۃ پهغه
خه چه له مال د دنيا خد ايتعالی دوي لره لفضل
خپله ورکړي چه هغه بخيلي کول بهتر ده دوي لره بلکه
خوا حمو اه هغه بخل بد تر ده دوي لره زربه وي چه
پغاړه ديدي کشته او شري کړي شه هغه زکوٰۃ چه
نه دى ده ورکړي و خاص خداي لره ده ميراث
دا سما نو و زمکو و خدا ايتعالی په هر چه چه کوي
دانه و برابر د مضمون ديدي آيه کریمه پکتاب
د صبح بخاري و مشکوٰۃ په روايت د ابو هريره رضي الله عنه

عند حدیث ده لیس رسول الله صلی الله علیه و سلم
 چه من اتاه الله مالا فلان یوم ذرکوه مثل
 له ماله یوم القیامة شجاعا اقرع له زینبنا
 یطوقه یوم القیامة ثم یأخذ بلحزمتی
 فیقول انا مالک انا کثرک ثم تلا ولا یحسب
 الذین یجلون الایدی عن جالز چه ورکه خدا یتو
 مال نور ادا نکا ندی زکوة دهغه صورت
 و رکول کثیری مال دیده لره په ورخ د قیامت بشکا
 د مارچه له تیزی د زهره ویشته د سرده هغه ما
 نوي شوي و پکې شوي وي وهغه مارا و نري
 کثیری پخاره دیده کشه و نور هر دواړه کچر د خو

دیده نیست و چچی وانی چه نه مال ستایم و کنج ستایم
چه نرکوة دهنه دنده و رکوی پس لهنه و لوسته رسو
خدای آیت ذکر شوی چه ولا یحسبن الذین
یحلون تراخه دایه و پکتاب دیح مسلم به رسو
دجیر نروی د عبد الله یحلی رضی الله عنه دا
حدیث ده چه اذ اتاکم المصدق فلیصد
عنکم و هو عنکم راض یعنی و فرماید رسول د
خدای صلوات الله علیه و سلم چه هر کله راشی دور اند
ستایم جمع کونی د نرکوة نور باید ده دی چه سیر
و گرنی و لاشی لتاسی راضی و خوشحال پدی
طریق چه به شد وجه و خوشحالی سر لده و راند

راشي و زکوة د مال خپل پد شد صورت ادا کړي و
صاحب د احياء العلوم پد اسرار د زکوة دارنگه
بيان کړيده چه دارنگه خدايتعالی لږ پښه گانډ
انعام ده پد نفس و انعام ده پد مال و نور عبادت
بد نيد شکر د نعمت د بدن ده و عبادت ماليد
شکر د نعمت د مال ده و خبري بهر گي و بي نصيب
ده پد هغه ناخو انمرد چه سره له داتو لو نعمت و نو
بدني و مالي چه حق تعالی بندگانو خپلو و قدر کړي
و پد ورکولو دخلو ليشتم و يا لسمه د مال خپل مصا^{لقة}
و عذر کوي و پس له عذر هر چه ویر کوي
پد نارضاۍ و پد زور ویر کوي و پد هوشي چي

په امر د ادا کولو د نرکوة خداوند حکیم علی الاطلاق
جل جلاله په نرهاو قسمه خیر لپاره د بندگانو
پچمت بالغه خپل تعبت کړي و پمشل د نماز محکم
پفرضیت دهغه کړي ترخوپه پاداش د ادا کولو د
هغه صاحب د برکت د دنیا و ثواب د آخرت
وگوزي بیان خلورمه پفرضیت د کسب کولو لپاره
د غوشتو د رزق حلال و بل له جمله د ضروریاتو
و مهماتو د دیدین چه فرض عین قطعی ده پرهوسلا^ن
کسب کول دي لپاره د قوت حلال ترخوپه حرام
خوپه وگرفتار نشي لکه د ارنگه پحدیث شریف^{کشی}
راغلي چه طَلَبُ الْکَسْبِ فَرِیضَةٌ عَلَى کُلِّ مُسْلِمٍ

یعنی طلب د کسب کولو فرض ده پر هر مسلمان بیان
 پنجم پدې کتبه چه فاضلترین د کسب و غزا کول دي
 وې چې غزا کسب در رسول الله صلی الله علیه وسلم
 ده اما بهترین د کسب و غزا کول دي په لاس د خدا
 محض په نیت د پورته کولو د کلمه د توحید و
 چه جهاد کسب در رسول د خدا صلی الله علیه
 وسلم ده لکه در آنکه چه عبد الله نروي د عمر رضی
 الله عنهما دا حدیثی روایت کړیده چه قال
 رسول الله صلی الله علیه وسلم لُعِشْتُ بِالسَّيْفِ
 بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ حَتَّى تَعْبُدَ اللَّهَ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ
 لَهُ وَجَعَلَ رِزْقِي تَحْتَ ظِلِّ رِجْلِي وَجَعَلَ الدُّلَّ

والصفا

وَالْقَارِعَ عَلَى مَنْ خَالَفَ أَمْرِي وَمَنْ تَشَبَّهَ بِقَوْمٍ
فَهُوَ مِنْهُمْ يَعْنِي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
وَفَرَمَائِلَ چە پاخه وێ شوي یم پە تورە پەنج دێت
ترخو چە و پرستی یی تاسی خدا یتعالی دیویازی
چە نشە شریک د لره و گزره و یی پروردگار تە
روزی شمالا ند لره ستوری د نیزی شام و گزره و یی
خواری و سپک وای پرهغه چا چە مخالفت و کاند
فرمان شماله و هر خوی چە مثال کاند خان خیل
سره لره قوم نور هغه خوی لهغه قوم لکه
چە ورنکا ند نرکوة و ورنکا ند نموتز و ورنیس
روزه و پهلستو نری خیل کشی بت و ساتی هغه یی

۹۰

مشابه کیشی سره کفار و وحسا بیشی لهخه قوم
اقا مثل د مشابعت سره له غازی یا نو داده چیه
نیت د غزا کولواست و وسله و سائی و همیشه نر
د جهاد په زړه کشی لری دارنگه کس لره که اتفاق
د غزا و مقاتله کولو و نه ویشی هم چکه د غازی یا نو کشته
ده نه د اچیه محض کفار د ثری بی خان خیل مشابه
سره له غازی یا نو جوړ کا ند و نی چیه حق تقای
بقران مجید کشی لپاره د ارادی د غزا نشه ی
فرمایلی تر خور د دعوی د منافقان و دروغ گو یانو
پهغه نشه وشی و هغه دغه آیه کریمه ده چیه و کوا
اَرَادُوا الْخُرُوجَ لَعَدَّوْا لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا که اراده درلودای

منافقان

مناقانو و تلوره هرکله تیار کړي به یې وه لپاره د و
اسباب د سفر پخوال جنګ و حقیقت د جها د پقرار
د قول د صاحب د درختار صرفه ول د طاقت دي
په کشت و خون کولو سره له کفارو په بدن یا پال
یا په عقل و فکر یا په ږیر والي د سیاهي د شکر یا په
دوا کولو د زخمیا نو و تیاره ولود او بو وړ و ږو
دید و یې مثل دیدي هر رنگه مدد چه سره له
اهل اسلامه و یا شکسته کفارو و ته رسولي شه حکم
د غزالي بیان شپږم په ثواب د فضیلت د ستا
د رخصود سرحد و د ملک د اسلام و لم توالی بع
جها د رباط ده یغه سرحد د اری د هغه پقرار د قول

د صاحب د دختار پاتی کیدل دیو توی له مسلمان
ده په رخنو و سرحد و د ملک د اسلام چوپه مقام^{بل}
د کفار و وې و ساتنه د ملک ده له لاس اچولو
و فتنه د اهل کفر و ظلام و د اسلحه بصحت سید^{لی}
چرلو نمونو د مرابط یعنی یو نمونو د هغه چا چر په خرنو
د سرحد د مسلمانانو لپاره د ساتنې پاتی شوي دي ثواب^ب
د پنځه سوه نمونو د لوی و یوه روپی خرنه د هغه
په ثواب د اوه سوه و روپیو برابر ده او که پهنه^{کش}
مرثی اکر که و تر یی شوي نه وي پهنای ثواب د
عمل دیده پس له مرگه جاري وي مثل د حاجی چر په
لاړ د حج کشی مرثی و شخص سرحد د امر له عذاب

وسواله د قبر بغيره وي و پقيامت له قبره خپل شهيد پلځي
ولم هوله دورزي د قيا مت ايمن وي حاصل داچه
ثواب د سرحد داري پشروط د صدق د نيت له حد
نريات ده بلکه شخص سرحد داري پيل لاري چه
کشت و خون و جنگي سره له کفار و پيش شي ثواب
د غاري و شهيد ميسره بيان او هر چه فضيت
د فرمان برداري د پادشاه اسلام په رضا و
رجبت د نزه سره و اخلاص و صداقت کول سره له
پادشاه مگر داچه غايه د يدي شخص غاري
سره له مرابطه په لاند له بيعت د پادشاه اسلام
و هر قدم چه کدي پفرمان د پادشاه د وقت د وي

عر ۹

لدي جهت چه له تقدیر سبحانی و تقدیر آسمانی ساسته
دیدین و ناموس د خلاقو ترلی په انتظام و پیونځ
د کار د سلطنت ده که سلطنت د اهل اسلام ترلی
و با نظام و صلح و جنای سر له کفار و هر دواړه
صورت نیونکی ده هم شرعاً و هم عرفاً او کونډ هر کشور
چه له وجوده د پادشاه خالی وي یعنې پادشاه پهغه
ملک کشی ندوي بیله لاس اچولود دشمن بیرغی
له تقدیر و لاس او شرده ولود یو بل زیر و زبر پوښته
و کشته کیشی شه نرای مجال د صلح و جنای سر له
دشمنانو بیر و نیو پاتی کیشی لدي جهت حق بهانه
و تعالی له اقتضاد حکمت بالغه آید کریمه چه یا ایها

الذین

الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَآلِهِ
الْأَمْرَ مِنْكُمْ فِي فَرْمَايِلِي عَفَايِ هَفَد كَسَا لَوْجِه اِيَا نَم
رَادِي فَرْمَان وَرِه و كُري خدای و رسول د خدای
لِه و فَرْمَان وَرِه و كُري پادشاهان و خپل و لِه و ترخوا
سورة د دين و دنيا ستاسي پر خاي پاتي شي و يو
له بلبه و نشكيكي و همد غدرنگه رسول د خدای ^{الله} صلي
عليه و سلم فَرْمَان وَرِه د پادشاهي خلوهر د غاثر
و سروزه و زكوة ي فَرْمَايِلِي ده لكه دارنگه امام احمد
ترمذي پ روايت د ابو نامة رضي الله عنهم ^{عليه} و
دي چه قال رسول الله صلى الله عليه و سلم صَلُّوا
خَمْسَكُمْ وَصُومُوا شَهْرَكُمْ وَادُّوا زَكَاةَ اَمْوَالِكُمْ

وَاطِيعُوا إِذَا أَمَرَكُمْ قَدْ خَلَوْا جَنَّةَ رَبِّكُمْ
یعنی ولوی پشتمه وقتہ نمتر ونه خیل ورونه ونیس
میاشتی خیل لره چدر رمضان ده وورکری نزکوة
دما لولوخیل و فرمان و ره وکری پادشاه خیل
شند و نری پجبت دپور کار خیل لای جهت
وسبب اصحاب کبار له مهاجرین و تر انصار و
رضی الله عنهم بخوالد دفند و لود وجود مبارک
دخیر البشریه ابوبکر صدیق رضی الله عنه بیعت
وکه پس لهغه په مهم د دفن شروع وکړه نور په
مسلمانانو واجب و لازم ده چه اطاعت و فرمان
وره د پادشاه اسلام مطابق یعنی برابر د خدای

۹۷

در سول محض خیر دین خیل کنی پی رضا و رغبت
و خوشحالی د خاطر پیرا وری تر قویا سطره رضا
و رکولو پیرا دید وی رضا مندی د خدا ای ورسو
حاصل کری پی نمره د بند کالو و فرماک ورو نکو
محمود و گزنی وی چه پ کتاب د صحیح مسلم پروایت د
ابوهریره رضی الله عنه د ازنگه حدیث را علی چه قال
رسول الله صلی الله علیه و سلم علیک التمسع
و الطاعة فی عسرک و یسرک و منشطک و مکرهک
و اثره علیک یعنی پر قال نمره ده رضا و رکولو و قبلو
د امر د پادشاه پسخت خیل و آسانی خیل و پی خوشحالی
خیل و عملی خیل و پی اختیار و لو و غوره کولو

۹۱

د پادشاه وغیره کول د پادشاه دیو بل پر تالیغی مستحق
د هر احسان و نوازش چه چل و گشي و له طرفه د پادشاه
بل چا و ته وړ کړي شي و یا خوک له خانه کشته و کشي
و له طرفه د پادشاه لپاسه د هغه امر کونکي شي باید و ی
چه راضي وي و له امره د پادشاه زړه بد دي نیته مدعا
دا چه په هر حال فرمان وړ و د پر خاښ لارمه و نیس
و هر چه له عبد الله نروي د عباس رضي الله عنهما
پکتاب د صحیح بخاری و صحیح مسلم روایت شوي داده چه
اَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ كَرِهَ مِنْ
أَمِيرِهِ شَيْئًا فَلْيَصْبِرْ فَإِنَّهُ مَنْ خَرَجَ مِنَ السُّلْطَانِ
شَبْرًا مَاتَ مَيِّتَةً جَاهِلِيَّةٍ يَعْنِي خَوْكَ چرند کانه

خوش

۹ ۹

خوش له پادشاه خپل يوشی نور بايد ه دي چر صبر
وکا ند په تحقيق چر هر خواي ووت له فرماند پادشاه
بقدر ديو و ليشت مري پمري د جاهلي و کراهي حکمت
پو جو ب و فرمان برداري د پادشاه لکه د ازنگه پخوا
ذکر شوي دي داده چر خير خواهي د خدای و رسول
و مؤمنانو پر مسلمان فرض عين ده و خواخواه
دا معني ظاهر ده چر ساتن د دين الهي و جاري
کول د شريعت محمدی صلی الله عليه وسلم و ساتن
د عزت و ننگ و ناموس د اهل اسلام و تول پوجو
مسعود د پادشاه د مسلمانانو تر ي وي لري جهتم
اطاعت د اولوالا مر پديد پخوايي په سلاک

دوجوب د غماز و روزه و زکوٰۃ را غی بیان اتم
پدی چه خیر خواهی کول خدا ایتعالی و کتاب
و رسول دیده لره و خیر غوشتل کول پادشاهانو
مسلمانو و بتولو مؤمنانو لره پر هر مسلمان فرض عین
و د اخیر غوشتل د خدای و رسول و مؤمنانو لره
ارکانو دین متین ده چه یقران و حدیث ^{لفظ}
د نصح و نصیحت را غی و بی چه نصیحت ^ع به ^ع صلا
د عربو محض خیر خواهی لره و ای لکه دارنگه پسر
د توبه پر سر لره خلوص لره بر و لسیح حق سبحان و تعالی
فرمایلی دی چه لیسر علی الضعفاء و لا علی المرضی
و لا علی الذین لا یجدون ما ینفقون ^{حرج}

اِذَا نَصَحُوا لِلّٰهِ وَرَسُوْلِهِ ط يَعْنِي نَشْتَهِي نَا تَوَانَا نُو
و نَادَا رَانُو و عَاجَزَانُو و نَدِي نَا جَوَابُو و نَدِي نَا
كَسَانُو چِه لَد لَاسِه دَنَا رَسِي نَدِي مَوْجِي يُو شِي چِه نَفَقَه
كَانْدِي پَد لَد رَد جِهَاد كَشِي كَلِيْف و كَنَاه كِه چِرْتَن غَرَاتِه
لَد رَنِي شِي هَر كِه چِه نِي كُنْ حَوَاجِي وَ كَانْدِي خَدَا اِيْتَعَالِي وَ
رَسُوْل دِيْدِه لَرِه وَ هَمْد دَغْدَغ رَنَكْدِي كِتَاب دِي صَحِيْح مُسْلِم
لَد تَقِيْم دَا رِي رَضَا لَلّٰه عَنْهُ رَوَايَت دِه چِه اَنَّ النَّبِيَّ
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اَلَّذِيْنَ اَتَتْهُمْ اَلصِّحَّةُ قُلْنَا لِمَنْ قَالَ
لِلّٰهِ وَ لِكِتَابِهِ وَ لِرَسُوْلِهِ وَ لِاِمَّةِ الْمُسْلِمِيْنَ وَ عَامَّتِهِمْ
يَعْنِي رَسُوْل دَخْدَاي صَلَّي اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَمَايِلِي چِه
دِيْن مُحَضَّر خِيْر خَوَاجِي دِه وَ وَيْل مَا چِه خِيْر خَوَاجِي لِيَا رُو دِي

چاده وي فرمايل چرخ خواهي خدای لوه و کتاب ديده
و رسول ديده و پادشاهانو د مسلمانانو لوه و توه لو
مؤمنانو لوه اما خير خواهي کول خدايتعالی لوه ايمان
درلودل دي پيروي والي و ذات و حقيقت د اسماء
و صفات د خدای و پورته درلوده د کلمه طيبه و
مراد په خير خواستن د کتاب ديده لوه فرهان و يوه
د امر و نهی د يوه و تعظيم و تلاوت و محبت ديده ده
و خير خواهي کول رسول ديده لوه عبارت له ايمان درلود
په پيغمبر ديده و متابعت کول د سنت ديده ده و خير خوا
کول پادشاه د مسلمانانو و عامه د اهل ايمان په سماعت
د خوشيو او د اکثري چر توه د هغه فرض عين د اسلام

۱۰۳

ده بیان نهم به فرضیت د و فاء کو لو پر عهد
و مذمت د عهد ماته اژ نکیو و صفت د و فاء کو نکیو
و لهغه جملی یوه و فاء د عهد ده بایده دی چه پویش
چه و فاء د عهد پدین د اسلام د و مه قدر امر و
ده چه تری پورته امر نشته لدی جهت چه له توه^{حده}
د حق تعالی و اقرار په عهد د الست تربیت د پاشاه^{شاه}
و تری کشته لهغه یا بیع و شراء و مضاربت و نکاح
و نور عقد و نه و د اتول عهد و پیمان ده چه به
ماته ولو د یه کشته نقصان د دینی و د نیائی ده
ولدی جهت حق سبحانه و تعالی په علاوه تران یا
آید کریمه خای پویش د امر و خای په نهی و خای

۱۰۲

پوعده و خانی پوعید و خانی په مد حرد و ناء کونکیو
و خای په مذمت د عهد ماته او نکیو ساتنه د عهد
تاکید فرمایلی و د اجملي خای پصراحت و خای
پکنايته بيان کړیده و هر څه آیتونه صریح دي پدي
نړای په بیان د کشلو نړای پهنه ترتیب چه پقران
مجید کشته کشي دي لکه د ارنگه پ سورة د بقرې په پریم
اوله خبره اوله په مذمت د عهد ماته او نکیو و
وعید د ضلالت کولو دیدوي فی فرمایلی چه و ما
يُضِلُّ بِهِ إِلَّا الْفَاسِقِينَ الَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَهُ
مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ يَعْنِي وکړه د نکا ند خدا یتوالي
پهنه مثل مکرهغه فاسقانولو چه ماته وي عهد

دخدای پسر لحکم تر لود هغد و پسر سورۃ دبقره پسر لعد
اوله خبر اوله خصوصاً پسر بنی اسرائیل و عموماً پسر بنی
دانا موپه سبیل امر و وجوب و وعده و جزاء نیکی
فرمائی چه یا بنی اسرائیل اذکرو نعمتی الّتی انعمت
علیکم و اوفو بعهدي اوفی بعهدکم و ایا ی
فانهم یون طیفه ای فرزند النود یعقوب یاد کری
هغه نعمت شما چه انعام کری پر تاسی و وفاء و کری
بعهد شما ترخو وفاء و کره بعهد ستایی و خاص لها
نریمنی و ویریزی پرماته و لود عهد و پیمان و بل پسر
دبقره پسر لعد دریم له خبر اوله بطریق د تعلیم
فرمائی چه وفاء کول بعهد صفت دحق تعالی ده چه قل

اتَّخَذَ تَمَعِنْدَ اللَّهِ عَهْدًا فَإِنْ خَلَفَ اللَّهُ عَهْدَهُ
أَمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَقْلُمُونَ طایع و وایه یهود له
چه آیا اخیت همد له نزد خدای یو عهد چه
تا یی له له انچه چه وای نریاتی لهغه عذاب بی
نکند او که هم دغه رنکه وی خدایتعالی عهد و
خیلی له خلاف نه کوی بلکه تاسی دروغ وای و لم یحی
افترا وای پر خدای هغه شی چه نه پوهیتری و بل پسو
د بقره په رلعه دریم له جزوا له په مذمت د عهد مات
اونکیوی فرمایلی چه او کما عاهدوا انبذوا فزیقونهم
بل اکثرهم لا یؤمنون طایع آیا هر که چه یهود و عهد
و که عهد کری بیایدی مات که هغه عهد فرقه لدوی

۱۰۷

بلکه دیرل دی چه عهد شکنی لری ایمان نبر اوری
پتورات وهد غدرنگه پسوره دبقره په بر بعد دویمه له
جنود دویمی په کشته اوصاف دصاحبانو د برونیکو
مدح دوفاء کونکیو د عهد لره بیان کړی ده چه و
الْمُؤْتُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي
الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ
صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ طیع و نور حلا
دبت و نیکی و فاء کونکی دی پعهد و خپلو هر کله چه عهد
کوي سر له خدا یه یا سر له خلق و د ا و فاکونکی پعهد
شکیبا و صبر کونکی دی په فقر و فاقه و په رنج و سختی
و پوقت د جنگ سر له دشمنانو د دین و پسوره

د بقرة په سابعه دريمه له خبرو دويي لطيفه د نهي و عید
مواخذ کولای فرمایلی چه لا یؤاخذکم الله بالغو
فی ایمانکم و لکن یؤاخذکم بما کسبت قلوبکم
والله غفور رحیم یعنی منسیه تأیید خدا یتعالی په
یهوده و چه یقسمونو ستایه چه واقع شی چه یقول
داما ما اعظمه رحمة الله علیه مراد له لغو قسم په
ناپویی خوړل دي اما نیسه و مواخذه کوي تأیید
پهغه قصد چه زړ و نه ستاسي ئي کوي و خلا یتعالی
بخشونکي ده و برده بارده په تاخیر عقوبت و پستو
عذاب
د الامران په سابعه خلوړ په له خبرو دويي پمضمون
د وعید پر شدید فرمایلی دي چه ان الذین

يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ
لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ وَلَا يُعْلِمُهُمُ اللَّهُ وَلَا
يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ ۝ يَفْعَلُ بِهٖ تَحْقِيقَ چارهه کسان چرخه روی هف
عهد چارهه له خدا ایدی تری ده و قسمه نه خیلو له
خوری بی به بها اندکی هغه عهد ماته او نی و قسم
پدر و غو خور و نکیلو له هت نصیب لشته په ساری
آخرت له ثوابه و نه خیر کوی خدا ایتعالی سولدی
چرپه هغه خوشحال شی و نه گوری دیوته په نظر
رحمت په ورځ د قیامت و نه پاکوی دوی له ککړانو
د گناه و دوی له به وی عذاب درد ناله الم دهغه

منقطع نه گزري ونور سه ل دي چه عهد دا اهل اسلام
پيا ب د تعطيل و مقاتله سه له كفار دوه حق سبحانه
و تعالي پوځاء كولو د هغه پي سوره دنساء په ربعمدينه
له جزو پنځمې دوه ځايه تاكيد فرمايلي اول دا ايد كړم
فَاِنْ تَوَلَّوْا فَخُذْهُمْ وَاَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَلَا تَخْذُوا مِنْهُمْ وَلِيًّا وَلَا نَصْرًا
الَّذِينَ يَصِلُونَ اِلَى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِلَّةٌ
يعني كه چي گزړه او نكي شي كفار له ايمان د هجرت وكړي
بند پاني كړي ووي باسي هر چري چرموي دوي
وم پرېژدي له دوي دوستي وم د كاري مكر
مه بنديان دوي وم و شري هغه كسان چر پيو ندي كا

و پناه یوسی پطرف دیوه قوم چرواقع شوی ده پرینز
ستایع و هف قوم عهد و پیمان چره فرقیله دبی
خرا عده و آیت دویم داده چروان کان من قوم
بیتکم و بیتهم میثاق فدیة مسلمة الى اهله
و تحریر رقبه مؤمنه طایفه اوکد وی یوشخص
و ثری شوی پخطال یوقوم چهر میان ستایع و
دید وی عهد و پیمان دصلح وی نور پر قاتل
ده دیت ادا کری شوی په اهل د هغه مقتول و ته
و انرا ده ول دیوه مرگ مؤمن و په ابتداء د سوره
مائده په راجه اولد له جنر و شترم بطریق د امر جائز
فرمای چر یا ایها الذین آمنوا اوفوا بالعقود

یعنی ای هغه کسانو چې ایمان راوړي ده وځای وکړي
په عهد و چې یو تر بل یې کوي و وځای وکړي یعنې د وخت
لکه عقد د شرکت و عقد د نکاح و عقد د بیع و بمثل
دیدوي و همدې سوره د مائده په رایجه دویمه له خبره
شپږمې طریقه د تنبیذ و تاکید پر وځای نهمای چې
وَ اِذْ كُرُوْنَعَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ و مِثْقَاتِہُ الَّذِیْ وَ
اَلْتَّكْفُیْ بِہِ اِذْ قُلْتُمْ سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا وَاَقْوَلُ اللّٰہِ
رَبَّنَّ اللّٰہُ عَلَیْمٌ بِذَاتِ الصُّدُوْرِ یعنی و یاد
کړي نعمتونه د خداي چې انعام کړي دي پر تاسې
و یاد راوړي هغه پیمان دید چې عهد و تره سوره
تاسې په ورځ د الست کښه هر کله چې ومو و یل چې

واموریده قول ستا و قبول کرد که امر ستا و ویرگی له خدایه
په هیله ولود نعت و ماته ولود عهد چه تحقیق چه حد
دانه پسا نخر چه سینو کش پت وی و بل پسوره دماند
په رجه دویم له خرو شتره په مذمت د عهد ماته
اونکیو ورسید و د جلا بدی دیوته دوه ایتونه کړی
متصل دیو بل فرمایلی په اول داده چه نیا تقصیر
لَعَنَاهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً يُفْخِ نُورٍ بِسَبَبِ
د ماته ولودید وی پیمان د عهد خپلو و مشر ل
دوی له رحمت خپل و وم گرنه ول زړونه دید وی
سخت چه تاثیر کونکي نشته له مشاهدی آیات
و آیه دویم داده چه وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَدَّقُ

اَخَذْنَا مِيثَاقَهُمْ فَنَسُوا حَظًّا تَمَاذِكُرُوا بِهِ فَاعْتَنَابْتَهُمْ
الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ط وَمَتَوَفَّ
يُنَبِّئُهُمُ اللَّهُ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ط یعنی و لهو چو چوي
ویل تر نصاریو را مخیسته عهد و پیمان لدوی نو
هیری که و ترک ی که بهر و فایده دشی چه پند و ری
شوی و بهر و هفر عهد مات که نور و امر چوه
پشوی پیمان مات و دل په میان دیدوی دشمنی ظاهر
و بغض دزیه تر و رزی د قیامت و نر رب و ی چه اکا
کاند دوی خدا ی تعالی په مکافات بد پگناه انچه چ
کول له نقض د عهد و غیره و پسورة د سائیدی په رو
خلورمه له جز و شتر ی همد غدر که په مذمت

د عهد ماته اړنكيوئي فرمايلي دي چه لقد اخذنا
مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَآئِيلَ وَأَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ رُسُلًا طَمَآ
جَاءَهُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَىٰ أَنفُسُهُمْ فَرِيقًا كَذَّبُوا
وَفَرِيقًا يَقْتُلُونَ يَعْنِي پښتو ترخو و اخيستنه عهد
و پيمان د بني اسرائيلوسره له ايمان و فرمان برداري
د انبياء و هرگله چه راغي د ويره رسول سره له ^{بېفو} لقا
و احكامو شرعيه و بسبب دهغه چرونه غوشته ^{نور} قتل
د دوي پوره كول دهغه ككليف و احكام و ويره
له انبياوئي دروغ ترن و ويل و يوگروهي پناحقه
مړه كړه و رعایت د عهد و پيمان د خدائي و نكړه
پسورة د ما يدي په رابعه جزو اوئي بطريقه ^{۱۵} د و

سوء اخذه بی فرمایلی ده چه لایو اخذ کما الله بالغفر
فی ایمانکم و لکن یؤخذکم بما عقدتم الایمان
یعنی مؤ اخذه نه کوی و نه نیسه خدا ایتعالی په یهوده
چه په سوکند و ستایم واقع کیشری په نزد اما م
اعظم رحمة الله علیه لغوداده چه په ناپوهی قسم
و خوری په کمان دیدی چه ده و نه وی و لکن مؤ^{خذ}
کوی تاسی پهنه چه و تری قسمونه په زره و قصد و کوی
و مات کوی و پیسوره د العام په راجه دویمه له خبرواتی
بطریقه د امری فرمایلی ده و خبری ویر کیده چه دا حکم
وفاء پعهد پر قوم د بقی اسرائیل و عهد غه رنک و ده
چه و بعهد الله اوفوا ذلکم و صکم به لعلکم تذکروا

یعنی و عهد د خدا تعالی و فاء و کرمی پدی او امر و وصیت
و که تا به لوه خدا تعالی شای چه پند و اخلی و پیسوره^{۱۷}
د اعراف په ربعه اوله خبر و نهی په مذمت و عزمند
مات و او نکی و نسبت و فسق و دیوت و فرماییده چه و ما
و جَدْنَا لَا کَثَرَهُمْ مِنْ عَهْدٍ وَ اِنْ وَ جَدْنَا اَکْثَرَهُمْ
لَفَاسِقَیْنِ یعنی نه میندل ما اکثر هم ذکر شو یو لوه و ما
د عهد چه په ورخ و میثاق و تری و یا عهد چه په
زمان د خوف و مضرت کار و به تحقیق چه میندل
ما و راند دوی مات و او نکی و عهد و له حد بیرون تلی
و پیسوره^{۱۸} د اعراف په ربعه اوله خبر و نهی عهد و
مرنگه په مذمت د عهد مات و او نکی و رسیدل

د پاداش بد د یو تنی فرمایلی ده چه فلما کشفنا
عَنْهُمْ الرِّجْلَ لِي أَجْلَهُمْ بِالْفَوْزِ إِذْ هُمْ يَنْكُشُونَ
یعنی نور هر کله یوم و روزه و دفعه هتم کوه پد عا د موسی
علیه السلام لدوی عذاب و تاخیر همد و که ترم دی
چه دوی همد و ته رسید و لکی دی نور دوی عهد
ما ته وی ترخوپه بلا د غرقید و گرفتار شوه و پست
د افعال په ربعه اقله خبر و لسی په مدت د عهد ^{نور} شل
و نسبت د شر و بدی د یو تن فرمای چه ان شرک و
عِنْدَ اللَّهِ الَّذِينَ كَفَرُوا هُمْ لَا يُؤْمِنُونَ الَّذِينَ
عَاهَدْتَ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنْقُضُونَ عَهْدَهُمْ فِي كُلِّ
مَرَّةٍ وَهُمْ لَا يَتَّقُونَ طیعن په تحقیق چه بد ترین د

شورید و نیکو پند حج د نر مکی په نزد پروردگار کسان
دی چه کافر شوی دی نور دوی ایمان نه برزری و نور
بدترین دشورید و نیکو کسان دی چه عهد تری وی
سره له تا نور ماته وی عهد خیل په هر وار و دوی
پرهینه کوی له نقض د عهد و نه ویرثی له باز
خواست د خدای و پستو^{ست} د براو^ه په سر بعه دویمه
له خبر و لیسې په تاکید د وفاء د عهد فرمائی اگر که عهد
عهد سره له مشرکانو وی چه و بشار^ل الذین کفروا
بَعْدَ اٰیِ الْيَمِّ اِلَّا الَّذِیْنَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِکِیْنَ
ثُمَّ لَمْ یَنْقُضُوْکُمْ شَیْئًا وَّلَمْ یُظَاهِرُوْا عَلَیْکُمْ
اَحَدًا فَاَتَمُّوْا اِلَیْهِمْ عَهْدَهُمْ اِلَیْ مَدَّتِھُمْ اِنَّ اللّٰهَ

يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ طيغ و خبر و ركه كا فرانو له پوذا ب د
ناك په آخرت ليكن هغه خوك چه عهد م كړيده
سره له شريك راوړ و نكيو و سپر له خدي خسته كړنكه
له عهد و نوسناتپه و ياري و مدد كاري و نكره يو
تربله له دشمنانو ستا په پر جناك كشه نور تمام
كړي سره لدوي عهد دوي لوه تر مدي چه مقرر
شومده په تحقيق چه خدا ايتوالي دوست لري پر
هينره كالان و متقيان و له جلد تقوي و ناء كولي
پعهد و پسورة ذكر شوي پهنه ربه اوله خبر و سپر
هغه رنكه لپاره د تاكيد د ساتنه د عهد فهاي
اگر كه هغه عهد سره له كا فرمه كړي وي دا چه

چه کيف يکون للمشرکين عهد عند الله وعند رسوله
الا الذين عاهدتم عند المسجد الحرام فما استقاموا
لکم فاستقيموا لهم ان الله يحب المتقين طيعه خرنکه
به وي مشرکانو له عهد پرتزد خدای و پرتزد رسول
دیده مکره غولره چه عهد متری ده پرتزد مسجد حرام
چه حد یتبیده نور ترعه وقت چه دوی استقامت و
پعهد خیل تاسی له نور تاسی همد غدر نکه مستقیم
پر پیمان خیل پاره دیدوی په تحقیق چه خدا یتعالی
دوست لری پرهینر کاران چه پره عهد و پیمان استقامت
و کاند و په رابعه خلوصه له خبر و لیس پسر و د براه
په مذمت د عهد شکنانو و علامت د لفاق پدوی کش

فرمایند چه و منهم من عاهد الله لئن آتانا من فضله
لنصدقن و لنكونن من الصالحين فلما آتاهم
من فضله بخلوا به و لو آتاهم مئضون یغی و له
اهله و لفاق شواک ده چه سه له خدا ایتعالی عهده
و که چه چیرته را کاند مالوه خدا ایتعالی له فضل خپله
هر که به زکوة دهغه و هر که به یوله جمله دینک
کرد ارا نو فرهغه هنگام چه و هر که دوی له فضل و
خپله مال دی بخیلی و که پهغه و حق د خدا و هر که
و حنی و گرنه و له عهده و پیمان و دوی گزید و نیکی
دی له امره و فرمانه و همد غرنگه پسرته د براهه په
سابعه اوله له جزو لیسیم بطریقہ تعلیم و تنبیہ فرمایند

چه و من اوفی بعهد من الله طیع و خولک ده و نا
کونکی زیات بعهد خپله خدا یه چه کریم ده و کریم
خلف د و عدی و ماته و له د عهد سروان لري نور و نا
کونکی بعهد متصف بصفاتو د الله ده و عهد ماته
متصف بصفاتو د شیطان ده و پسرور د رعد په لږه
دویمه له خبر و دیار لسمي په مدحه د و نا کونکی و
عهد فرمائی چه انما یتذکر اولوالالباب الذین
یوفون بعهد الله و لا ینقضون الميثاق طیع تحقیق
پنډ پښه کثري په ایستو نو د قران هغه صاحبان
عقل و نو صافیو چه و نا کوي بعهد د خدا تعالی و
نرماته وري هغه پیمان و دري ایت پس لږه په مښت

۱۲۴

د عهد ماته او نکیو و وعید پحق دید و یی فرمایلی چه
وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ ط
وَيَقْطَعُونَ مَا آمَرَ اللَّهُ بِهِ أَن يُوَصَّلَ وَيُفْسِدُونَ
فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ
یعنی و هغه کسان چه ماته و یی عهد د خد ایتعالی
پس له حکم تره لو د هغه و پر ی کوی هغه شی چه خدا
امر کړی په پیوند کولو د هغه و فساد کوی په حج
د نر مکی همد دوی لوه ده لوی وایي له رحمت د حق و
همد دوی لوه ده جزا بده په د اورد اخرت و همد غه
سرنگه ^{۲۴} پ سورة در بعد په رب بعد دویمه له جزو دیا لریع
ذکر شوی فضیلت د فاء د عهد پدی نسق فرمایلی

چردا

چه دا وصف صفت دحق ده و چه فضیلت له صفت دحق
نریاتی بر وی لکه دارنگی فرمایلی چه ان الله لا یخلف
المیعاد یعنی به تحقیق چه خدا یتعالی مخالفت نه کوی
و عدی لوه و پیسوره دخیل به رابعه خلورمه له جزو خوا^{بسی}
متواتر خلورایت متصل دیوبل یو آیت امر پوفاء و
دری آیت نهی له نقضه دعهده فرمایلی آیه اوله داده
چه و اوفوا بعهد الله اذا عاهدتم و لا تنقضوا
ایمان بعد توکید هار و قد جعلتم الله علیکم
کفیلان ان الله یعلم ما تفعلون یعنی وفاء و کوی
پعهد د خدا یتعالی هر کله چه عهد مروتزه و مات نکری
پیمانونه پس له محکم تره لودهنه و حال داچه کز

یمرده تاسی خدایتعالی لره پوقت دعهد تره لو په اقرار
خیلو شاهد په تحقیق چه خدایتعالی پوهیتری پد تخه
چه تاسی کوی له نقضه وفاء د عهد وایت دویم
داده چه وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَقَضَتْ غَزَاهُمْ
بَعْدَ قُوَّةٍ أَنْهَانَا تَتَخَذُونَ آيْمَانَكُمْ دَخَلًا
بَيْنَكُمْ أَنْ تَكُونَ أُمَّةٌ هِيَ أَرْبَى مِنْ أُمَّةٍ إِنَّمَا
يَبْلُوكُمُ اللَّهُ بِهِ وَلِيُبَيِّنَ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
مَا كُنْتُمْ تَخْتَلِفُونَ فِيهِ مِمَّا كُنْتُمْ تَشْتَرُونَ
چه وشکدوی و ماتی که رسیه کانی د تار و خیل پس
تاره ولو و حیل د هغه ووی کره و بی چیری چیری
سپمانونه و قسمونه خپل لره خیانت و مکر په میان

چل پسب دیدی چه وی گره غیر عهدی وی پینا
ستایه نصع منده تره و بهر دایره له گره عهد کو
ستایه په تحقیق خدا تعالی آنری تاییه په وفاء
عهد و هر که ظاهر کند لپاره ستایه ورخ دیات
هغه شئی له چه پهنه کشی اختلاف کوی وایت دیر ^{۲۹}
لهغه جمله داده چه وَلَا تَخِذُوا اٰیْمَانَكُمْ دَخْلًا
بَيْنَكُمْ فَتَرِلْ اَقْدَمُ بَعْدَ بُيُوتِهَا وَتَذَوْقُوا
السُّوْءَ بِمَا صَدَقْتُمْ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ وَلَكُمْ عَذَابٌ
عَظِيمٌ طیع و سر نیسه عهد و رسو کند و خپلو له
غدر و فریب په میان دیو بل نور و نه لغزیکي یو قد
په لار د اسلام کشه پس له استواری و محکم کیدو

د هغه د وخت کي تاييې اندوه ورتړيد نيا پسب ديد
چې بيا ودرېږي له لار د خداي چې وفاء د عهد ده
و هم تاييې لره ورسپري په اخرت کښه عذاب لوي
وايت خلور چې نه ي فرمايلي داده چې ولا تشترې
بِعَهْدِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا إِنَّمَا عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ
إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ طومه خرڅه وي و بدل نكړي
عهد د خداي ورسول ديد لره په بها اندكي
وي چې دوه عالم په مقابل د عظمت وزيږي
خدا ايتعايي اندك ده داسا تنه د عهد دخلا
بهره ده هم تاييې لره او كړي چې وېو هپري پي
داسري په ربه اوله له جزو پنځه لسيه پي صفر د امر

جانمري

۱۲۹

دا مرجانه مدتی فرمایده چه را و نوا بیا العهد ان العهد
كان مسؤلاً طيعه و وفا كوي العهد به تحقيق چه صا^ن
د عهد دي پشديد لي شوي له وفا و له نقضه چه كوي
پشديد كيشري دوي و پسورة دمريد عليه السلام
به راجه دويمه له جز و سپاره ليه به سبيل و تنبيه و تعليم
پدي نمطی فرمایده چه سره لدي چه خداي غا^ر
و هيچالره سره له مجال د چون و چرا نشته عهد^{خل}
و فائوي نور بنده عاجز ما و مور له خريار و طا^{فت}
د مخالفت ده داده چه لا يملكون الشفاعة الا
من اتخذ عند الرحمن عهداً طيعه قدر و اجتناب^{ري}
نرلي و نتوانيشري شفاعت كول مكر خوك چه^{ري}

۱۳۰

له زود د خدا یتعالی یو عهد لپاره د شفاعت سره له ایمان
و توحیده و چا تر چه عهد وړ کړي وي خدا یتعالی
مخالفت نه کوي و پسرته د ^{مؤمنون} په برېښا وړ له
جزوا تلسی په مدد وړ و ځا کونکی و و وعده د فلاح
و رستگاري دیدوي په لاند له آیه د قد افلح المؤمنون
ي فرمایله چه و الذین هم لاماناهم وعهد
راعون و الذین هم عن صلواتهم يحافظون
یعنی و نور په تحقیق رستگار و گزیدل هغه مؤمنان چه
هم عهد و لوځپلور و اما ننو نولر رعایت کونکي
نور رستگار و گزیدل هغه مؤمنان چه پر نمنونو
خپلو ساتن کوي چه نري فو تر وي و نه پر نقصان

اداد هغه

۱ داد هغه کوي وپس ورته دا خراب په رڼه خلوړه لږه
يو لښته په مډمت د عهد شکنانو و وعيد د باړو
و سوال لدوي فرمايلي ده چه ولقد كَانُوا عَاهِدُوا
اللّٰهَ مِنْ قَبْلُ لَا يُؤْكُلُونَ الْاَدْبَارَ وَكَانَ عَهْدُ اللّٰهِ
مَشْهُوْلًا يَغِي و هر كله به تحقيق وه چه عهد و كړه له
خد ايتوالي پخوا لدې چه هيڅكل ونه كړه وي شا
خپله پخپله و د عهد د خد ايتوالي پشتمه شوي و پو
لو لو و ماته ولود هغه جزا مومي و هم د غدر نكړه پس ورته
دا خراب په رڼه خلوړه لږه و يو لښته په مډ
و صفت د وفاء كوني د عهد فرمايلي ده و پصفت
پرانه ديد وي توفيق كړيده چه مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَن قَضَىٰ نَجْبَةً
وَمِنْهُمْ مَن يَنْظُرُ مَا بَدَلُوْا تَبْدِيْلًا يَغِيْرُ لِمُؤْمِنِي
مِيْرُونَدِي چِه رشتيائي كره هغه شئ چِه عهد شئ
وِه سره له خدا ايتوالي پر هغه شئ چِه جنك كوله
كفار وِه نور بعينه لدوي وفا وكه نذر خپل لره چيد^ل
د شهادت ورسیده و بعينه لدوي انتظار دهغه
وعدې ورو تغيرو نكده عهد خپل لره تغيرو كوله
و پيښور د پيښور په ربه او له له خبر ودر و يشته حق^۳
سبحانه و تعالي پر سبيل و تهديد و تنبيه پر جميع بني
نوع د انسان مخاطبه فرمائي چِه اَلَمْ اَعْمَدْ لَكُمْ
يَا بَنِي آدَمَ اَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ اِنَّهٗ لَكُمْ

۱۳۳

عَدُوِّ مُبِينٍ طُيْعَ آيَا عَهْدِ مِندَ كَرِي سِرْ لَر تَايِ
اي بني آدمه داچه پرستش و نكري شيطان لره
په تحقيق چه شيطان هم تاييه لوده دشمن اشكار
و ظاهر ده چه فرمان بر داري دشطان عین پرستش
دشطان ده و عهد شكني اول فرمان دشطان
چه بواسطه د بيقرماني د حق تعالي بنده كان د
خداي عهد شكن جوړه وي و بسورة د فتح پند
در يمه له جزو شپړ و يشته پر سبيل د تحريض پند
و وعده و وعيد د فرمايلو چه اِنَّ الَّذِيْنَ
يُبَايِعُوْنَكَ اِنَّمَا يَبَايِعُوْنَ اللَّهَ ط يَدُ اللَّهِ فَوْقَ
اَيْدِيهِمْ فَمَنْ نَكَثَ فَاِنَّمَا يَنْكُثُ عَمَّا نَفْسِهِ ط وَ

۱۳۴

اَفْقًا بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهِ اللّٰهُ فَمَنْ يَتَذَكَّرْهُ اَجْرًا عَظِيْمًا
يعني په تحقيق چه هغه چا چه بيعت وکړه خدا ايتوالي
لره لاس د خدا ايتوالي يعني قوت د خدا ايتوالي په
وفاء کولو پوځده خپلي ورو کولو د ثواب لپاره
ولا سوديد وي ده نور هرڅوک چه مات کاندې عهد
په تحقيق ما تيري پر نفس خپل چه ضرر دهغه خپل
د وټه سترگي وهرڅوک چه وفاء وکاندې پر هر
عهد کړيده پهغه خدا ايتوالي لره نور زير بهر
چه وړکاندې دلره خدا ايتوالي يواجر لوي وپسونه
د معارج په رڼه دويمه لږ خبرونه وپشتي پر مد
وصفت د وفاء کونکيو ووعدې د جنت دوي لره

فرمانی

فرمانی چه والذین هم لا مانعهم وعهد هم
را مومن والذین هم بشهادتهم قائمون و
الذین هم علی صلواتهم یحافظون اولئک
فی جنات مکرمون طیف ونبت به نخل وامسا
و پخت دهلوع کوی نیش هغه کسانولر چه دی
هم اما نتونو خیلولر وعهد و نو خیلولر رعایت
کونی دی وهغه کسانولر چه دوی به گواهی
د حق پریشو درید و نیکی دی وهغه کسانولر چه
دوی پر نمترو نو خیلو باند ساتونی دی هغه
گروه چه پدی صفتونو موصوف دی به بوستان
دی به سرخ د قیامت گواهی شونکی به ثوابی

و نریاتی له پتخه دریش آیت نور بیله دی آت دیر^ش
آیت کریمه چه پد میخای کشته ذکر شوه پیاب دتا^{کید}
پر وفاء عهد اشارتاً و کنایتاً مسطور و مشهور
پقران مجید کشته ده چه جمله دعهد و نو و عقد و نو
شرعی و عرفی داخل له حکمه دیدی آیتو نو کریمه
ذکر شویدی و اما حدیث شریف پکتاب صحیح
مسلم پر وایت دا ابو سعید خدری رضی الله عنه
راغلی ده چه قال النبی صلی الله علیه و سلم لِكُلِّ غَا
لٍ وَاَوَّلُ يَوْمِ الْقِيَامَةِ يَرْفَعُ لَهُ لِقَدْ رَا غَدْرِي
هر غدر کونکی و عهد ماته او نکی لره بیرق ده
په ورخ د قیامت چه پورته کول کثیری پد بره^{کشته}

۱۳۷

و جلي گزنده ول کي شري پقدر د لوئی د غدر د یدۀ چو
فضیحت ورسوائی د یدۀ و وینای اهل د محشر و الویاد
بِالله مِنَ الْقَدَرِ بَيَانُ لِسْمِ پۀ فرضیت دادا
کولود امانتونو و مذمت د غدر و خیانت کولو پۀ
و بل له جمله د خیر خواهي پادشاه د مسلمانانو و عامۀ د اهل
ایمانو ساتنه و داد امانتونو دۀ چه سر و اج د کارونو
و اراجي و امان د خلقو جمله موقوف پۀ محافظت د
امانت دیو بل دۀ لک د اړنگه حق سبحانه و تعالی فرما
دۀ چۀ اِنَّ اللّٰهَ یَاْمُرُکُمْ اَنْ تُوَدُّواْ مَا نَزَلَ اِلَیْکُمْ
اَھْلِہَا لَیْسَ پۀ تحقیق چه خدای تعالی امر کریدۀ و فرما
دی تأسولرہ د اچہ و سپاری امانتونہ اهل د حق

۱۱۳

وانس رضي الله عنه ويلى چه فلما خطب رسول الله
عليه وسلم الا قال لا ايمان لمن لا امانة له ولا دين
من لا عهد له يعنى كه خطبه لوي رسول الله صلى الله
عليه وسلم مكردا چه په خطبه كشته بږي فرمايل چيست
ايمان چالو چه امانت كمارنده ونشته دين چا
چه عهد خپل استوار و محكم نده خصوصاً عهد و امانت
چه نفع و ضرر د عامه خلايقو پهغه كشي ترې وي
عذر و خيانت كول پهغه كشي دشمنى د آخرت مظلمه
د ټولو مسلمانانو پورته كول و په محشر كړيوان خپل
پلاس د عالم وړ كول دي نور بد اچال دهغه نادان
و كراه چه په جوفه د ملك د اسلام اسوده و مړنه
مير

وي

۱۳۹

وي و سره لږي چه په لباس ظاهري و تبليس د شريف غو
ديده مسلمانان وي اما له خبث د باطن و فساد د
عقيدې و لنډوالي د عقل پټاي د نيكخواهي و خير
اندېشه بد خواهي بد اندېشه د اهل اسلامي
شعار خپل جوړكړي شيوه د مرودي و دوستي سره
د شمنانو د دين مسلوكه و مربوطه لري و هميشه لپاره
د فتنې و فساد و شورش د ملك د اسلام ارزومند
و غوږ پخواوي و وجود نا پاك خپل مصداق د نفوس
ديدي ايد كړيمه كاڅي چه فترې الذين في قلوبهم
مرض ليسار عيون فيهم يقولون نخشى ان تصيبنا
دايرة ط فحس الله ان ياتي بالفتح او امر من

عِنْدَهُ يَصْبَحُوا عَلَى مَا اسْتَرَوْا فِي أَنْفُسِهِمْ نَادِمِينَ
یعنی نور و بینی تمسخر کسان چه ز روند دید وی
ناجوید نفاق ده و کوشش و شتاب کوی بدو ستم
و یاری د کفار و وائی چه ویریز و شرلدی چه ویریزی
پر مشر انقلاب در روزگار یغی وائی ویریز و چه مسلمانان
مفلوب و کفار غالب نشی بنا بر هغه دوستی و مروده
خیله سر له کفار و ورا ند کو حق تعالی اندیشند
دید وی باطله کړی فرمائی چه نور ز ربه وی چه حد
را وری فتح لپاره د مسلمانان ویا امر بل له نژدی خپل
لپاره د غلبې اهل اسلام و شکست د کفار و نور
و کره منافقان و له هغه چه پست دی درلوده پر نفسونو

۱۳۱

خیلوکشے لدوستے دکفار و نادمان و پشیمان بیان
یولسم پدی چه بدترین خیانت و نوخیانت
کول دی پر بیت المال کشته لدی جهت چه سبب د
بی پتنگی داهل اسلام و ضعف دیدین کثیری نری
دافسوس و حسرت ده پر هغه رعیت چه په اداؤذکو
چه امانت د بیت المال و حق د عامه و خدمت
مومنانوده چه په لار د دین کشته صرف شه له مخی د بخل
و حرصه غدر و خیانت و کاند و یا پر هغه عامل
و ظابط چه پس له هغه چه امین مقرر شه و په پرو
د بیت المال تفاوت و خیانت و کاند لدی جهت
چه اسباب د تقویت د دین متین و ساتند د ناموس

۱۳۲

دا اهل ددين لواله دظاهركشي همدغه روپي دبيت
للال دي چه حق لوالي چكمت بالغه چنې نظام د عالمي
په همدغه روپو ترپي و خولك چه پدي روپو كشي
خيانت وكا ند ظاهراً باعث دضعف ددين و برباد
يدل دناموس دمسلمينو وسبب د تقويت د دشمنانو
بيد ينيو كيشري نور دارنگه كناه لويه په نور كناهنو
كبیره و بایده چه قیاس نكازدي چه بقیامت باطن
دیدین متین و شرع مبین خصم دهر خائن بد
آهین وي لكه دارنگه په كتاب د صبح بخاري پرتو
دخوله في النصاري دا حدیث راغلي ده چه قالت
سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ

رَجَالاً

رَجَالًا يَتَخَوُّونَ فِي مَالِ اللَّهِ بُغَيْرَ حَقٍّ فَلَهُمُ اللَّهُ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَنْفَعُ خَوْلَى النَّصَارَةِ يَرْضَى اللَّهُ عَنْهَا
وَرَسُولُ اللَّهِ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
لَهُمْ فِيهِ بَعْضُ حَقِّهِمْ فِي بَعْضِ خَلْقٍ وَفِيهِ تَقَرُّفٌ كَوْنِي
بِهِ مَالٌ دَخَلَ تَعَالَى كَشَى بِهَا حَقَّهُ نَوْرٌ هَدَى لَهُ
دَهْ أَوْرَدَ دُونَخَ بِهِ وَرَجَّ دَقِيَامَتِ بِيَانِ دَوْلَتِهِ
بِدِي بِهِ دُوسْتِ وَمَرُودِ كُولِ سِرِّهِ كَفَّارِ وَيَا سِرِّهِ
دُوسْتَانِ دُكْفَارِ وَغُوثِ پَهْوَا وَسَيِّدِ پَلَاوَدِ
نُتْنِ وَخُرَابِي دَاھِلِ سَلَامِ كُفْرِ صَرِيحِ دِهْ نَعُوذُ بِاللَّهِ
مِنْهَا وَلَهُ جَمْلَةُ خَيْرِ خَوَاصِي دَخْدَايِ وَرَسُولِ وَمُؤَنَّا
عِلْمِ دُورِ سِتْنِ وَمَرُودِ دِهْ سِرِّهِ دُشْمَانِ دُورِ دِينِ
دُكُولِ

۱۲۴

خواه هفتم دشمنان کفار و یاپنا مه مسلمان اما
 پیدارد حرب و داخل د جوئے د کفار و ی لکه دار ^{نکه}
 پسورة د مائده په ربعة ^{زای کفار} خلورمه له خبر و شیری
 حق سبحانه و تعالی فرمایلی ده چه وَلَوْ كَانُوا يُوْشِكُوْنَ
 بِاللّٰهِ وَآلِیْهِ وَ مَا اَنْزَلَ اِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوْهُمُ اَوْلِيَا
 وَلَکِنْ کَثِیْرًا مِنْهُمْ فَاسِقُوْنَ ط یعنی کدوای منافقان
 چه ایمان درلودای پندای و په رسول دیده و په
 آنخه چه نازل شویدی په رسول دیده نه ئی نیوه
 کفار دوستان ولکن دیر لدوی بیرون دی له
 فرمان برداری د حق و هم پسورة د مائده په ربعة
 خلورمه له خبر و شیری فرمایلی ده چه يَا اَيُّهَا الَّذِیْنَ

اٰمَنُوْا

۱۳۵

اَسْوَ لَا تَحْذِرُ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ
أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ
إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ط ينع هغه کسان
چرا ايمان نه را وري ده مه نيسي يهود و نصاري
پد دوستي چه بغي دوي دوستان دي بغي نورو
خپلو لره په مخالفت ستاسي وهرڅوک چه لتاسي
دوي دوست لري و ميل دوي و تود کوي نور په تحقيق
چه هغه هم دغه رنگه له جلد دي وي وي و هغه
رنگه پيا ب دکناړه نيوله کفار و پچاشيه د تفسير
بيضاوي له کتابه د فايق دارنگه نقل کړيده چه يو
قوم له اهل دمي مسلمان شوه و پس له اسلامه خپل

۱۳۶

همدغه رنگه په مکه کښه سوله کفار وهغه وقت نېست
کاوه نور رسول الله صلى الله عليه وسلم و فرمايل چه
اَنَا بَرِيٌّ مِنْ كُلِّ مُشْرِكٍ يَعْنِي نَه بېزاريم
له هر مسلمان چه سوله مشرک وي قتل لم يَأْسُؤَ اللَّهُ
وويل شوه چه ولي يا رسول الله بېزارې د فرمايلي
له وي قال لَا تَتَرَأَى نَارَهُمَا وي فرمايل چه بايد
چه ونه ويني يوتر بله او رېغه بيله عذره شرعي
دومره قدر نژدي والي په منزل وځاي د ناستو مقام^{بين}
د کافر و مسلمان روانده چه هر کله اوړو لکه وي هغه
اوړون سره وويني ولدي ځايه مسلمانان اوصاف قوله
ځاي د ډير عبرت ده چه محض نژدي والي جسماني^{في}

سوله

۱۳۷

سره له کافر و سبب د بيزاري در رسول د خداي کيتر
نو رخه نړاي ديدې چه دوسته و محبت ديدوي
نخوځه بالله په زړه کښه جاي ونيسه و همدغه رنگه
ده حکم ديد و سته و مراودي سره له کسانو چه نړان
مسلمان شميري و په پناه و حمايت د کفار و ناست
و انتظار د خرابي و نيز و نيز بريد و د اهل اسلام
و بي پرده کي د دين د سيد الا نام لره پسبب د انور
کا نو نفساني و خپل وري حقا چه دوسته و مراوده
سوله هغه منافقا نوعين دوسته و مراوده سره له کفار
و غدرو و خيانت صريح په عهد و امانت د خداوند
قهاره بيان ديار لسم په فرضيت د امور ف

۱۳۸

ونهي منكر و بل له جمله د خير خواهي د مسلمانانو امر
بالمعروف ونهي عن المنكر ده يعنى فرمايل د مسلمانانو
يو بل لره په نيكو كارونو و منع كولو يو بل لره له بدو
كارو لري جهته چرپدين د اسلام امر معروف ونهي
منكر پر هرحا چر علم لري و پوهيږي فرض ده چرپي
علمان و پيغمبران و پوهانوي چر حق سبحانه تعالي داسر
پقران مجيد په دېر ځايونو مكررا فرمايل ده و په آيات
شريف ديروارد شويده لهغه جمله لويو ايد كړي مده
وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ اُمَّةٌ يَدْعُونَ اِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ
بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ اُولَئِكَ هُمُ
الْمُقْبِلُونَ يعنى و بايد چر وي لتايي امتي چر و بولي

خلق

۱۳۹

خلق پطرف دينكى و و فرماي پچولو نور و او منع كاندله
كار و نو نارا و و هغه گروه و و يدي رستگار ان
و همد غدرنگه په اسناد احمد و ابوداؤد
ترمذي په روايت د ابو هريره رضي الله عنه
ده له رسول الله صلى الله عليه وسلم انه قال من
كتم علما ائمة بلجام من النار يعني خوك چه و
پوشي يوعلم چه و پوهي شي له چا چه نه پوهي شي
قينه كي شي په ورځ قيامت په قينه داور په خوله^{كش}
و همد غدرنگه په حاشيه د تفسير بضاوي
راوي چه روي ان النبي صلى الله عليه وسلم
سئل من خير الناس فقال ابرهم بالمعروف

۱۵۰

وَأَنفَاهُم مِّنَ الْمُنْكَرِ وَأَتَقَاهُمُ اللَّهَ وَأَوْصَلَهُم
لِلرَّحْمَنِ رَوَيْتَ دَه چە پشتیدی شوی رسول^{الله}
صلی الله علیه وسلم له بهترین د خلقوله رویه د عمل
فرۆی نرمانیل چە بهترین د خلقو امر کونکی تر د خلقو
دی پە نیکوئ سر و منع کونکی تر دیدی دی له بد
و پرهینر کار تر دیدی ده خاص خدای لوه و پیوند
کونکی تر دیدی ده سر له خویشانو و قریبانو بیان
خواړ لسم په تفصیل د جزئیاتو د خیر خواهي
کولو د اهل اسلام یو تر بله وبل له جمله د خیر خواهي
و خیر اندیشو د مسلمانانو پکلمه دایه کړیمه إِنَّمَا
الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلَحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ لَعَنَ

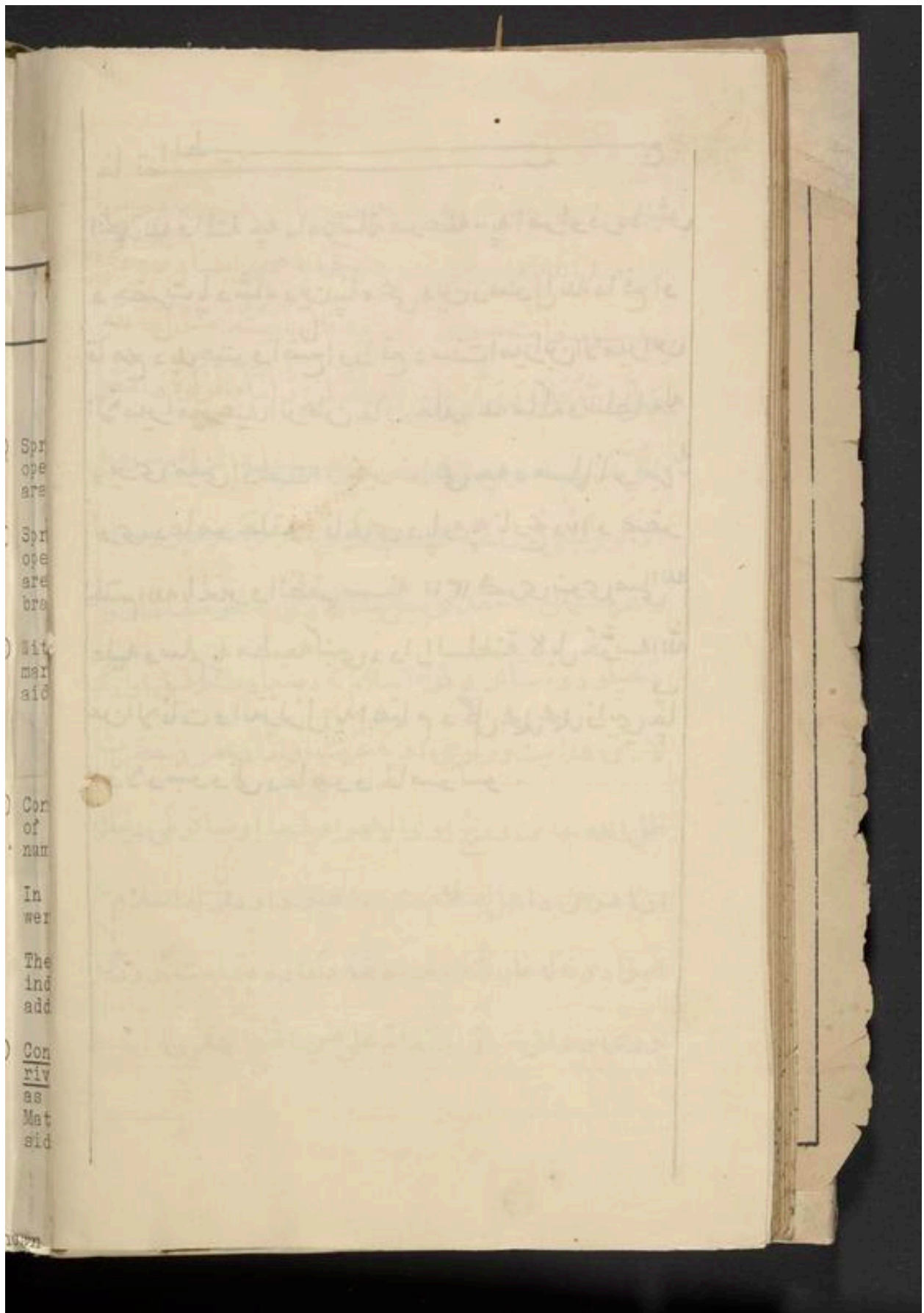
په تحقیق

په تحقیق سره مؤمنان یوله بله ورونه دی نو
اصلاح کوی په مابین کښی د ورونو ستاسی - پرتولو
مسلمانانوباندی واجب اولازمه ده اصلاح او ښیځنه
د دنیا او د آخرت یوله بله سره - په غم دیو وبل غچین
کېدل او په بناد دیو وبل خوشحاله کېدل - د حقو
ساتنه او دیو وبل تعظیم او د احترام مراعات او دیو
و بل د احتیاج په رفع کولو کښی سعی کول - دیو او بل د
دعوو او فحاصاتو اصلاح په عدل او حق بینی سره
کول - د همسایه د حق او صله رحم مراعات کول -
په رانیولو او خرڅولو او نورو معاملو کښی یوله بله
له رشتیاو یلوڅخه کار اخيستل - د خپل توان په اندازه
ظاهراً او باطناً دیو وبل خیر غوښتل - او یو د بل زړه
سره ساتل دا ټوله هغه شیان دی چه مسلمانان په یو پر
بل حق سره لری - رسول صلی الله علیه وسلم هغه بیعت
چه له اصحابوڅخه یه په ادا کولو کښی د مانع او ورکولو کښی
د زکوٰۃ اخیتی په فایده رسولو کښی د مسلمانانو په هم

بیعت خنی اخیت لکه چه په صحیح بخاری کښی له جریر
بن عبد الله بجلی رضی الله عنه څخه په صحیح اسناد و د دې
حدیث روایت سوی دی چه قالَ بَايَعْتُ رَسُولَ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى إِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَالتَّحُصُّ
لِكُلِّ مُسْلِمٍ - یعنی بیعت می وکړ در رسول علیه السلام سر په
اداکولو کښی د لما څخه او ورکولو کښی د زکوٰۃ او خیر رسول
و هر مسلمان ته - خدای جل جلاله دی په حرمت دارو
د خپلو دوستانو و قوله اسلام ته د سعادت توفیق او د سیمې
لاری هدایت ورکړی او په غربت او بقاء د عمر د حضرت
ظل الله چه نن ورځ اولوالامرا و پاچا او ساتونکی د ننګ
او ناموس د اهل اسلام دی دا هیواد او د قوله اسلام
هیواد ونه له غارت او تسلط څخه د کفار و د قیامت تر ورځې
پورې د ساتی وَالسَّلَامُ عَلٰی مَنْ اَتْبَعَ الْهَدٰی

خاتمة الطبع

الحمد لله والمنه چه دا «رسالة موعظة» په امر او فرمايش
د حضرت پادشاه دين پناه محي دين رسول الله دافع او
قامع د بدعت واضع اورافع دست امير ابن الامير ابن
الامير امير عبد الرحمن خان خلد الله ملكه وسلطانه له
ديري ميني او محبت او خير خواهي چه د مسلمانانوسرم په
لوي دعا مو خلقود فايدې د پاره په تاريخ ۱۲۷۵ د صفر
ختم الله بالخير والظفر سنة ۱۳۱۱ هجري نبوي صلى الله
عليه وسلم په مطبعة كني دار السلطنة كابل حرسه الله
عن الافات والترزول په اهتمام د گل محمد زايي چا
اولاد بنوونكي دعا مو و خاصو سو .

[illegible]

SIEMENS

- 1) S o a
- 2) S o a b
- 3) W m a
- 4) C o n
I n w
T h i s
a c
- 5) C o
r
a s
M e
s

Shower

